І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
—— Тел. з Ню Йорку: ——
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 120. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 30-го ЧЕРВНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 30, 1964 No. 120. VOL. LXXI.

ВАШИНГТОН ТАКИ ДІЖДАВСЯ ШЕВЧЕНКА: ДВАЙТ Д. АЙЗЕНГАВЕР, 34-ИЙ ПРЕЗИДЕНТ ЗДА, В ПРИЯВНОСТІ ЕНТУЗІЯСТИЧНОЇ Й ДО ГЛИБИНИ ДУШІ ЗВОРУШЕНОЇ 100-ТИСЯЧНОЇ МАСИ НАРОДУ, ВІДКРИВ ПАМ'ЯТНИК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ В СТОЛИЦІ АМЕРИКИ В СУБОТУ 27-ГО ЧЕРВНЯ, ПРОГОЛОШЕНУ „УКРАЇНСЬКИМ ДНЕМ" У ВАШИНГТОНІ. АМЕРИКАНСЬКА ПРЕСА НАЗИВАЄ ПАМ'ЯТНИК ШЕВЧЕНКОВІ „НОВОЮ СТАТУЄЮ СВОБОДИ"

„Це не тільки на сьогодні, але й на всі грядучі часи ми сьогодні презентуємо світові цю статую Тараса Шевченка, Кобзаря України та Борця за Волю, щоб увічнити віру людини в кінцеву перемогу волі" — говорив Двайт Д. Айзенгавер безпосередньо перед відкриттям пам'ятника Тарасові Шевченкові. На фото: Двайт Д. Айзенгавер разом з Владиками і з іншими достойниками стоїть біля щойно відкритого ним пам'ятника, з якого ще стягають полотнище.

„І МЕНЕ В СІМ'Ї ВЕЛИКІЙ, В СІМ'Ї ВОЛЬНІЙ, НОВІЙ, НЕ ЗАБУДЬТЕ ПОМ'ЯНУТИ НЕ ЗЛИМ, ТИХИМ СЛОВОМ!" — ці слова Шевченкового „Заповіту" стали дійсністю, тим часом у столиці З'єднаних Держав Америки. І цих слів заповіту в глибокій задумі слухають біля відкритого пам'ятника головні учасники церемонії. У першому ряді стоять (зліва): ветерани-впорядчики, Двайт Д. Айзенгавер, конґресмени Фіґен і Дервінскі, проф. Лев Добрянський (біля мікрофонів), ВПреосв. Митрополит Іоан Теодорович і ВПреосв. Митрополит Амврозій Сенишин, ЧСВВ, за яким, захоронившись від сонця стоїть Преосв. Йосиф Шмондюк, поруч Преосв. Ярослав Ґабро, президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький, ВПреосв. Мстислав Скрипник, біля нього адв. Степан Ярема, дальше екзекутивний директор Комітету Йосип Лисогір, біля нього секретар Комітету д-р Ярослав Падох. Біля Д. Д. Айзенгавера, закритий ветеранами, стоїть голова Комітету проф. Роман Смаль-Стоцький. За ВПреосв. Митрополитом Іоаном стоїть фільмовий артист Джек Пеленс, а за Йосипом Лисогором фільмовий артист Майк Мазуркі.

ІСТОРИЧНИЙ АКТ ІСТОРИЧНОГО ДНЯ

Вашинґтон. — Не раз і не два промовляла історія в столиці вільної землі Вашинґтона. Але навряд чи коли такі великі маси народу могли безпосередньо відчути з таким глибоким зворушенням будь-який з цих історичних актів, як відчули вони відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у цій столиці світу над Потомаком цієї незабутньої історичної суботи, 27-го червня 1964-го року від народження Христа, 188-го року від проголошення Незалежности З'єднаних Держав Америки, 46-го року від відновлення самостійної, ні від кого незалежної, соборної і народоправної Української Народної Республіки та 150-го року від народження Тараса Шевченка" — як це сказано в „Пропам'ятній Грамоті", яка має бути вмурована в підставу пам'ятника. Здавалося, що все завмерло, зупинило віддих, що навіть легкий вітерець припинив свій подув у розпаленому гарячим сонцем до майже сто ступнів фаренгайта повітрі, як 34-ий президент З'єднаних Держав Америки, головний командант альянтських збройних сил під час другої світової війни генерал Двайт Д. Айзенгавер підійшов до великого жовтого полотнища, що заслоняло статую та, потягнувши за мотузку, відкрив могутню бронзову постать невмирущого Кобзаря України та вселюдського співця волі і справедливости, Тараса Шевченка, на гранітному п'єдесталі. Цю тишу сколихнули щойно слова безсмертного Шевченкового „Заповіту", що понеслися піснею насамперед із грудей соток хористів, а опісля і з грудей тисячів і тисячів народу. „Як умру, то поховайте мене на могилі . . ." співав хор і співали люди, і багатьом ввижалися тоді Чернеча Гора в Каневі над Дніпром, на якій український нарід поховав свого найбільшого Сина. „Поховайте та вставайте, кайдани порвіте . . ." продовжувалася пісня - заповіт і здавалося, що тоді вище піднеслися та бадьоріше замаяли на вітрі сотні прапорів, між ними й бойові прапори колишніх Українських Армій, що вели до бою за здійснення цього Шевченкового заповіту. „І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній, новій, не забудьте пом'янути не злим, тихим словом!" — кінчилася пісня - заповіт, а в очах тисячів блестіли й котились по лиці сльози невимовного зворушення, невимовної радости, що Вашинґтон уже діждався Шевченка, та невимовного жалю і туги, що Україна все ще дожидає свого „Вашинґтона з новим і праведним законом". А могутня постать Шевченка в бронзі підносилася понад голови всіх, вирізувалася чіткими контурами на тлі ясного неба й наче повторювала своє запевнення, що „ діждемось таки колись".

Закінчення на стор. 3-ій

ПРОМОВА ДВАЙТА Д. АЙЗЕНГАВЕРА

34-го ПРЕЗИДЕНТА ЗДА, ПРИ ВІДКРИТТІ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНГТОНІ В СУБОТУ, 27-го ЧЕРВНЯ 1964 РОКУ.

Насамперед дозвольте мені подякувати вам за великодушне прийняття.

Дня 13-го вересня 1960-го року, коли я підписом перетворив у закон ухвалу, яка уповноважувала будову цього пам'ятника, я сподівався, що Ви влаштуєте врочистість відкриття, яка відповідала б величі Тараса Шевченка.

Цей день настав і Ви прийшли тисячами з усіх частин З'єдинених Держав; Ви прийшли з Канади, з Латинської Америки і Европи та навіть далекої Австралії, щоб вшанувати пам'ять поета, який так вимовно висловив невмирущу рішучість людини боротись за волю та її незгасаючу віру в кінцеву перемогу.

Цей здвиг любителів волі, щоб віддати салют українському герові, далеко переходить мої сподівання.

Але його значення не перевищує моєї надії.

Моєю бо надією є, що Ваш величавий похід від тіни Монументу Вашинґтонові до стіп пам'ятника Тарасові Шевченкові запалить тут новий світовий рух у серцях, умах, словах і ділах людей; безперервний рух, присвячений незалежності та волі всіх народів та всіх поневолених націй в усьому світі.

У моїх юнацьких роках довірочно заповідали, що впродовж життя моєї генерації принципи нашого вільного суспільства стануть відомі всім народам по всіх усюдах та що вони будуть універсально прийняті в світі.

Ця мрія розвіялася.

У продовж кількох минулих десятиліть сильні люди, які здобули контролю над великими обширами нашої планети, викпили і заперечили засади волі і людської гідности. Революційні доктрини нашого вільного суспільства ще далекі від універсального застосування на землі. Навпаки, ми бачили протинаступ Фашизму і комунізму, щоб застосувати їх тоталітарною державою, здавленням особистих вольностей, запереченням національної незалежности і навіть знищити свободу запитів і дискусії.

Тиранія і гніт сьогодні не різняться від тиранії і гнету за часів Тараса Шевченка.

Сьогодні, як і тоді, тиранія означає зосередження всієї влади в руках елітарної групи, урядового бюра, одної людини. Це значить, що кінцеві рішення, які відносяться до кожного аспекту життя, залежать не від самого народу, але від тиранів.

Шевченко зазнав того роду урядових узурпацій, які він уважав, що він повинен виносити сам за себе.

Але він чемпіон волі не тільки для себе самого.

Коли він говорив про українську незалежність від російського колоніяльного правління, він ставив у загрозу свою власну волю.

Коли ж він приєднався до братства, ціллю якого було встановлення республіканської форми влади в країнах Східньої Европи, його ув'язнено — навіть відібрано йому право вживати олівця і папеpу, щоб записувати свої думи про волю.

Сьогодні такий самий зразок життя існує в Совєтському Союзі та в усіх поневолених країнах. Де тільки при владі є комунізм, там існує накинена контроля думки, вислову і насправді кожної фази людського існування, яку держава забажає опанувати.

Наріжним каменем кожного вільного суспільства є обмежена влада, яка виконує тільки ті завдання, що їх нарід потребує і яких він сам за себе взагалі не може виконати, або не може виконати так справно.

Наша власна країна була створена як того роду суспільність у щирому переконанні, що де люди є вільні, де вони мають право думати, молитись і поступати по своїй вподобі — аби тільки не переступати таких самих прав інших людей — там буде швидкий людський поступ.

Ми також віримо, що коли того роду воля буде загарантована універсально, тоді буде мир між усіми націями.

Хоча світ сьогодні поділений між тиранією і волею, ми маємо надію і маємо віру, що так не залишиться назавжди. Між усіми, що замешкують глльоб, у кожній поневоленій країні — навіть у самій Росії — тільки горстка творить лиху конспірацію, опановуючи своїх співгромадян силою або ошуканством. Тому, що людина інстинктовно бунтується проти уніформованости, вона прагне до волі, до добробуту і до миру. Тим часом, воля кількох осіб заперечує волю мільйонів і воля приголомшена таким станом речей.

Але, не забуваймо вікової правди, що „це також минеться".

У країнах Східньої і Центральної Европи, серед не-російських націй СССР, і в самій Росії — де поезії Шевченка добре відомі — є мільйони поодиноких людських істот, які серйозно бажають права на самовизначення і самоуправління. Його статуя, що стоїть тут у серці столиці країни, близько амбасад, де можуть її бачити представники майже всіх країн світу, є світлим символом його волелюбности.

Вона промовляє до мільйонів гноблених.

Вона дає їм постійну заохоту боротись безупину проти комуністичної тиранії, аж доки одного дня, буде досягнена кінцева перемога, що цілком певно станеться.

Більшість з Вас тут сьогодні є українського походження або роду.

Усі з нас, — якщо ми вернемось одну, дві чи десять генерацій взад — знайдемо своє родинне коріння в якійсь іншій нації, на якомусь іншому континенті.

Але сьогодні ми всі стоїмо

Закінчення на стор. 3-ій

ДЕНЬ ШЕВЧЕНКА У ВАШИНГТОНІ

Це був справді „День Тараса Шевченка" у Вашинґтоні, з повним виправданням офіційного проголошення, що його зробили власті Дистрикту Колюмбії. Це був справді Український День у Вашинґтоні, який записався вічними, незатертими літерами в історії американських українців, в історії культу Шевченка, в історії українських змагань по лінії визвольних ідей і заповітів безсмертного Кобзаря.

Коли тільки була остаточно вирішена справа пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні, українські організатори того свята не мали найменших сумнівів, що на церемонію відкриття пам'ятника масово прибуде українська громада з З'єднаних Держав і Канади, з численними делеґаціями також із інших континентів і країн. Все ж, коли наближувалась остаточно визначена дата 27-го червня, насувались турботливі думки: що буде, коли напередодні і в той сам день буде погана погода? Що буде, коли йтиме дощ, або настане нестерпна спека? Чи не відстрашить погода багатьох охочих приїхати? Чи не внесе вона неладу до визначеної програми?

Сонце палило немилосердно, але не відстрашило патріотів, які правильно розуміли і відчували, що це історична подія, яку треба вшанувати своєю приявністю і заманіфестувати свою солідарність з думками, що їх Тарас Шевченко зодягнув у таку безсмертну мистецьку шату. Дійсність переступила межі найбільших оптимістів. Такої навали народу не сподівалися ані українські організатори, ані вашинґтонські адміністраційні власті, відповідальні за спокій в столиці. Святочний настрій царив вже напередодні, коли щораз більше авт напливало до Вашинґтону — з наліпками, які свідчили, що це прочани на відкриття пам'ятника Шевченкові. Святочний і турботливо гарячковий настрій посилювався з кожною хвилиною, коли щораз дальші тисячі й тисячі поспішали на місце збірки, на велетенський майдан довкола пам'ятника Вашинґтонові і коли щораз густішим ставало лудське муровлище на перехресті вулиць 22 і 23 та „П". Десятки й сотні людей плакали із щастя, коли стотисячна маса підхопила спів об'єднаних найкращих українських хорів Америки „Заповіту" Шевченка. Не було віодної людини з-посеред отієї стотисячної гущі народної, яка не відчувала б глибокого зворушення, коли Двайт Д. Айзенгавер потягнув за шнур і відслонив динамічну постать молодого Тараса та могутню плиту з „Прометеєм" поруч.

Очевидно, що були й недотягнення або перетягнення. Але все це було другорядними дрібницями на тлі могутнього успіху, що ним був історичний „День Тараса Шевченка" у Вашинґтоні 27 червня 1964 року.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Шевченко у Вашингтоні

Сталося неймовірне: у Вашингтоні, столиці наймогутнішої країни світу, що є символом і найбільшою ґарантією волі, поставлено пам'ятник Тарасові Шевченкові, синові кріпака й поетові віками й сьогодні гнобленого українського народу! А врочистості відкриття цього пам'ятника в історичну суботу, 27-го червня, своєю багатолюдністю та своєю величавістю і зворушливістю перевищують усе, що досі з подібної нагоди записано в анналах американської столиці. Відкрив цей пам'ятник один з найдостойніших мужів цієї великої і величної країни — її 34-ий президент, колишній головнокомандуючий альянтських збройних сил, які під його командою здобули найбільшу перемогу в історії світу, та колишній президент Колюмбійського університету, одного з найбільших вогнищ науки й культури в світі, Двайт Д. Айзенгавер.

Сто тисяч народу взяло участь у відкритті цього пам'ятника. Були це переважно нащадки того, кого цим пам'ятником ушановано: сини й дочки українського народу та їх народжені в цій та багатьох інших країнах світу нащадки, які прийшли поклонитись Шевченкові, йдучи сотні а то й тисячі миль з усіх усюдів. І були там люди дослівно всіх земель соборної України, всіх віків, усіх віровизнань, усіх політичних переконань, усіх суспільних станів. Як же зворушливо прогомонів через могутні голосники заклик, щоб на трибуни біля пам'ятника Шевченкові в столиці Америки зголосився односельчанин із села Кирилівки! А разом з цими синами і дочками України віддавали поклін Шевченкові й репрезентанти всіх ділянок американського життя, були амбасадори чужих країн. І всі вони стояли непорушно, із затертим віддихом у найглибшій пошані, коли пам'ятник відкрито і коли із тисячів грудей гомоніла у столиці над Потомаком пісня до слів безсмертного Шевченкового „Заповіту". Це були незабутні, справді історичні хвилини, яких словами не описати й навіть музикою не передати. Їх можна тільки переживати.

І саме тоді згадувались слова священика - патріота о. Мацкевича, який, промовляючи під час похоронів Шевченка на Чернечій Горі в Каневі, говорив: „Ось, браття християни, перед нами світло, що світило всій Україні, перед нами Тарас Шевченко. Гори канівські, луги і доли українські! Ви бачите перед собою мужа, який любив Україну і якого Україна любила... Від північної столиці Росії і до нашого скромного містечка — чий прах шествує? Кого проводять так далеко з такою пошаною? Чи мужа сповненого бойових заслуг? Чи достойника, що прославив себе на полі політичної діяльности, що діяв силою влади і закону? Ні, браття, це — Тарас Шевченко!.."

Сьогодні, 103 роки після похоронів Шевченка у 150-ліття його народження, що й дало нагоду до вшанування його пам'ятником у Вашингтоні, можна б перефразувати слова канівського священика-патріота:

Від Чернечої Гори над Дніпром в скромному містечку Каневі в поневоленій Україні, де похований його прах, аж до величної столиці вільної землі Вашингтона над Потомаком, в якій здвигнено цей величавий пам'ятник, кого ж це вшановують усі народи світу? Чи володаря могутньої країни, чи прославленого на полях битви полководця? Ні, цим пам'ятником вшановано володаря людських душ, який своїм віщим словом запалив смолоскип великої любови до волі та просвічує ним поколінням і націям у боротьбі за неї. Це є наш Шевченко, а пам'ятник йому у Вашингтоні ще вище піднесе цей смолоскип, ще ясніше просвітить шлях, приспішить здійснення його заповітів.

Виграна битва

Пам'ятник Тарасові Шевченкові у Вашингтоні, відкритий найбільш урочисто минулої суботи, це рівночасно блискуча перемога в одній нерівній битві, що напевно заслужить собі на увагу багатьох майбутніх істориків. Навіть короткий огляд історії цього пам'ятника може нам дати загальне уявлення про велич цієї перемоги, зокрема з уваги на неспівмірність сил.

До походу за пам'ятник Тарасові Шевченкові у Вашингтоні вирушила — в загальному зіставленні сил — мала американсько - українська спільнота, якій довелося дослівно починати від початку: перевірки, чи взагалі існує „технічна" можливість поставлення пам'ятника чужому поетові в столиці Америки. Можливість виявилась мінімальна, але й це вистачало, щоб похід починати. Опісля прийшла одна з найважчих і найбільших перешкод, зумовлена долею чи, радше, недолею поневоленого і віками гнобленого народу: невігластво про нього в широкому світі. Ще й сьогодні американські газети, повідомляючи про величаві врочистості відкриття пам'ятника в Вашингтоні, пригадують, що його поставлено „маловідомому" в Америці і світі українському поетові 19-го сторіччя. Зведено справжню баталію, щоб усвідомити американських законодавців та американську публіку про Шевченка, його ідеали та його нарід. І цю баталію виграно, законопроєкт про поставлення пам'ятника Шевченкові на публічній площі в столиці Америки був одноголосно, без одного голосу спротиву, схвалений Конґресом З'єднаних Держав та підписаний їх Президентом.

Але справжня битва за Шевченка у Вашинґтоні почалася щойно тоді, як проти пам'ятника виступили деякі реакційні сили в самій Америці і до них прилучилася своїми рафінованими методами велика і могутня своїм розбишацтвом совєтська імперія. Це ж вона, через свого ставленика в Об'єднаних Націях, дала цим американським реакційним силам головну зброю для боротьби проти пам'ятника і вона цю боротьбу інспірувала та продовжувала всілякими підступами і хитрощами також і тоді, як виявилась її безсильність в намаганнях повалити раз схвалений Конґресом ЗДА закон. Про таку можливість подумано в Москві раніше, і є всі підстави вважати, що рішення поставити пам'ятник Шевченкові в Москві було в першу чергу подумане, як смертельний удар акції за пам'ятник Шевченкові у Вашинґтоні. Подібним ударом мало бути й відоме підступне, облудне „слово" з вольними і невольними підписами діячів культури підсовєтської України. Сьогодні, в світлі фактів, виявляється щораз виразніше загроза того „слова", бо треба було змагатися із найкращими мотивами подиктованою, але тим не менше наївністю та легковірністю деякої частини власної громади. Вкінці прийшло ще засекречене до останнього дня відкриття пам'ятника Шевченкові у Москві, що мало за завдання бодай скомплікувати підготову до відкриття пам'ятника у Вашинґтоні та зменшити, придавити і приглушити сподіваний ефект і значення його відкриття.

Реєстр цих сил і заходів проти пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні можна б поширювати і продовжувати.

Не зважаючи на це все, битву виграно і здобуто блискучу перемогу. Її доказом є пам'ятник у Вашинґтоні, врочистості його відкриття та відгомін цього пам'ятника і цих урочистостей в Америці і в світі. Цю подивугідну перемогу треба завдячувати в першу чергу самому Шевченкові та його ідеалам. Вони бо одушевили цю в загальному зіставленні сил малу нашу спільноту в Америці на цю нерівну битву. Шевченко та його ідеали допомогли нам прийняти виклик та змагатись і перемогти всі сили, включно з ворожою імперією. Тільки Шевченко і його заповіти зорганізували нас до цієї акції, як ніколи в історії, викликали в нас небувалий ентузіязм і завзяття, тільки вони могли дати мудрість нашому проводові та силу нашій спільноті і повести нас у нерівний бій і запевнити нам разом з нашими все численнішими приятелями у цій битві перемогу.

Наша вільна українська спільнота має всі причини святкувати цю перемогу, бо вона є черговою перемогою української, Шевченкової правди. Але ми зробили б найбільшу помилку і легко могли б обернути цю велику перемогу у велику поразку, якби ми тільки на одну хвилину задумали спочити на навіть заслужених лаврах. Історія знає аж занадто багато випадків, коли народи і нації вигравали битви, але програвали війни. Цей пам'ятник Шевченкові у столиці Америки — як це ствердив один з промовців під час його відкриття — не мав би жадного значення і вартости, якщоб ми тепер опустили руки та послабили нашу вірність Шевченковим ідеалам та припинили наше змагання за їх здійснення. Цілком навпаки, світла постать Шевченка у безпосередньому віддаленні від пам'ятника великому Вашинґтонові та від Білого Дому і наша блискуча перемога в зусиллях і боротьбі, щоб цей пам'ятник Шевченкові у Вашинґтоні стояв, нехай буде для нас новою заохотою до нових і ще більших зусиль, щоб здійснити заповіти Шевченка та щоб — сказавши словами Двайта Д. Айзенгавера — при нашій невпинній праці і при Божій допомозі одного дня настала нова доба, доба універсального миру з волею і справедливістю для всіх народів світу, отже й для нашого, українського народу.

Д-р проф. Ю. Шумовський

ОБ'ЄДНАННЯ АФРИКАНСЬКИХ НАРОДІВ

Стародавній історик Риму, Пліній сказав: „Від Африки завжди треба сподіватися чогось нового".

Минуло з того часу дві тисячі років, і ось ми — свідки великих подій в Африці. Немов вулкан після довгої сплячки, Африка вибухнула. Визвольні рухи, немов потоки ляви, полилися в усіх напрямках по широких просторах Чорного континенту. Конґльомерат різних племен, ще так недавно поневолених, відсталих культурно, змусив колоніяльні держави зійти з дороги перед цим людським потоком.

Мапа Африки зарясніла різнокольоровими прапорами новоутворених держав, новими кордонами та назвами, і на арені організації Об'єднаних Націй з'явилися їх представники.

Це був перший крок у творенні державности африканських народів, їх перший офіційний виступ у світовому маштабі. Другим кроком стало гасло: „Об'єднання всіх країн Африки".

У 1963-му році в столиці Етіопії, Аддіс Абебі, представники всіх африканських держав створили Організацію Африканської Єдности (скорочено — ОАЄ) і проголосили її хартію. Це загальноафриканське об'єднання заступило собою всі менші об'єднання народів Африки, створені ще в 1961-му році у Касаблянці і в Монровії. Так само Афро - Мальгашське об'єднання, створене свого часу за ініціятивою Франції, хоч ще не розв'язане цілком вслу обставин, входить тепер до ОАЄ.

Африканські народи, згуртовані в ОАЄ, найпершим своїм завданням ставлять розв'язання економічних проблем.

Африканські делеґати говорять про потребу створення спільного ринку Африки на зразок европейського, про зону вільного обміну товарів, бо по колоніяльній системі залишились там високі мита та різні обмеження на імпорт. Полегшення у цьому напрямі дасть можливість швидше урегулювати і скоординувати промисловість та сільське господарство як окремих районів, так і цілого континенту.

Першим кроком у цій справі було б створення спільного банку. У грудні 1963-го року на з'їзді представників 27 африканських держав в Хартумі (Судан) прийнято статут такого Панафриканського банку, відкриття якого призначено офіційно на 1 липня 1965-го року. Його фінансову базу визначено в сумі $250 мільйонів. Якщо це здійсниться, то цей банк стане основою для економічного проґресу всього континенту.

Маючи на увазі розвиток своєї національної економіки, африканці стали витискати із своїх країн чужинецькі банки або суворо контролювати їх діяльність. Тож навіть у такій економічно вбогій країні, як Лібія, чужинецькі банки змушені реорганізуватись і працювати на користь місцевого капіталу.

В цілях господарського об'єднання десять держав басейну ріки Нігер занулювали всі економічні та фінансові угоди, підписані в Берліні 1885 року, в Брюсселі 1890 року та в Сен Жермені 1919 року і уклали між собою угоду про економічну співпрацю та спільне користування рікою Нігром.

Іншим заходом до загального економічного об'єднання африканських країн було підписання в Монровії у 1963 році угоди про спільну побудову величезної сталеварні, яка продукуватиме річно 400 000 тонн сталі.

Однак в реалізації всіх цих плянів постає перед африканцями питання: якими методами розвивати свою економіку, — чи брати взір з західніх т. зв. капіталістичних, чи „соціялістично-комуністичних" систем?.

Африканські політики добре розуміють, що національне відродження не може бути повним, коли їхні країни не матимуть міцних економічних ресурсів. Вони здають собі справу з того, що власними силами Африка не зможе стати на ноги, і тому кожна африканська держава користається в той чи в інший спосіб матеріяльною допомогою таких великих держав, як Америка, Франція, Англія, СССР, Німеччина.

Останнім часом червоний Китай став засипати уряди африканських країн пропозиціями економічної допомоги, маючи на меті в такий спосіб політично опанувати чорний континент. Однак, як нам відомо з висловлень деяких представників африканських держав, африканці дуже обережно ставляться до цих пропозицій червоного Китаю, маючи запевнену допомогу Америки та Европи.

Африканці, пізнавши з реальних наслідків користь економічної допомоги західніх держав, головним чином Америки, теж радніше звертаються в цій справі до Заходу, ніж до країн комуністичного бльоку, зокрема СССР, хоч кілька незначних країн Африки вже підпали під господарський вплив Москви.

Африканські народи своїм характером дуже свободолюбні й після століть неволі хочуть жити самостійно, незалежно, свобідно та спокійно в своїх власних державах. І тому ідея єдности набирає серед них чимраз більшої сили.

Д. Петрівський

ПЕРШИЙ ПАМ'ЯТНИК Т. ШЕВЧЕНКОВІ У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНІ

(1)

У Наддніпрянській Україні і в Галичині побудовано багато пам'ятників Т. Шевченкові, але цікаво, що про один з них, і то якраз перший пам'ятник, поставлений не під російською чи австрійською займанщиною, а в самостійній, хоч і короткий час, Україні 1918 р. в м. Ромні на Полтавщині у совєтській пресі не знайдете жадної згадки. У Києві цього року видано Шевченківський Календар-Щотижневик присвячений 150-літтю народження Шевченка й зазначенням „день за днем" подій у житті Т. Шевченка. Само собою з порядною дозою містифікації. Є там і фото пам'ятника Т. Шевченкові в Петрограді, поставленого в листопаді 1918 року з недоречним написом — „Поэту - крестьянину"... Є там чимало фото пам'ятників в різних місцях; невідомо чому вміщено й фото пам'ятника Леніну в Києві... Але жадного слова про пам'ятник у Ромні. Очевидно, тема і для окупантів і для окупованих небезпечна. В тутешній українській пресі коротку згадку про роменський пам'ятник умістив у „Віснику" (ООЧСУ) за листопад 1962 р. А. Височенко та було дві замітки в чикаґському „Українському Житті", але побудову автор відніс до 1922 - 1925 років.

Затаювання відомостей про роменський пам'ятник совєтською пресою і майже цілковитий брак відомостей про нього серед українського громадянства, як, може, й те, що я був учасником відкриття цього пам'ятника і викликало у мене думку написати цю статтю.

Місто Ромен на Полтавщині над Сулою, з її допливом — маленькою одноіменною річечкою Ромном, відоме вже в 11 столітті. В 17 стол. Ромен, що належав до володінь Вишневецьких, був многолюдним і багатим містом. За гетьманщини Ромен був сотенним містом спочатку Миргородського, а потім Лубенського полку, був осередком не тільки адміністративним, а й торговельним і культурним, і залишився таким після скасування гетьманщини, коли став повітовим містом Полтавщини. Відомий був роменський кількатижневий Іллінський ярмарок, на який з'їздилась людність майже з цілої Полтавщини та близьких околиць Чернігівщини. В останній чверті минулого століття Ромен стає значним вузлом двох залізниць: Лібаво-Роменської на північний захід до балтійського побережжя та Південної на Кременчук, Полтаву, Харків.

Вже від третьої чверти минулого століття Ромен мав дві середні школи — хлоп'ячу реальну та дівочу гімназію, бурсу (нижча духовна школа), міську школу (городское училище) і кілька народних шкіл. У Ромні завжди були популярні театральні вистави. Тут виступав і то не лише в російському, а й в українському репертуарі, славетний Михайло Щепкин, приятель Шевченка. В 1845-му році, бувши в Ромні на Іллінському ярмарку, Шевченко насолоджувався чудовою грою славетного Карпа Соленика в ролі Чупруна в „Москалі-Чарівнику".

Щастям Ромна, як і цілої Полтавщини, був склад населення. Перепис 1897-го року виявив на Полтавщині лише 3% чужого, зайшлого елементу. 97% були з діда-прадіда українського роду. І хоч внаслідок зради української верхівки і утисків царської влади національна свідомість дуже підупала, саме ця чистота складу населення була причиною, що в Ромні й околиці збереглися старі звичаї, побут, мова. Чиста, незіпсована мова, чарівна українська пісня, скромний, але з виявом мистецького смаку одяг, особливо жіночий (роменську керсетку Олена Пчілка визнала за найкращу в Україні), були тим валом, що ставив непереможний опір зазіханням москалів. В некролозі О. Коваленкові М. Єреміїв, очевидно з оповідань самого Коваленка, каже, що ще в кінці минулого століття можна було в Ромні спостерігати рештки чумацького побуту; можна було також бачити наших стародавніх війтів, як вони в свята, в шовкових гаптованих жупанах, ішли до церкви в супроводі цехових корогов, що їх несли тоді ще чубаті козаки.

Ромен мав свою цінну історичну пам'ятку — п'ятибанну церкву, побудовану в 1774-му році коштом останнього кошового Запорозької Січі Петра Кальнишевського, що походив із села Пустовійтівки, якихось 10 верств від Ромна. Як в Пустовійтівці, так і в сусідньому селі Оксютинці, що колись було, здається, мастком відомого оборонця прав України Григорія Політики, ще на початку цього століття стояли церкви, будовані нащадками козацької старшини, а в пустовійтівській церкві я бачив влітку 1918-го року хрести, чашу, Апостол, Євангелію, подаровані Кальнишевським та козацькими старшинами.

(Далі буде)

Протест 34 польських письменників

У березні 1964-го року 34 польські письменники в так званій „людовій" Польщі, між ними й творці польської культри першої величини, — надіслали до прем'єр - міністра Циранкевича відкритого листа. У ньому, між іншим, вони протестували проти урядових скорочень приділу паперу для видавництв і, що особливо важливе, проти втручання уряду в справи культури, що являє собою „загрозу польській культурі". Очевидно, листа в польській пресі не надруковано. Але він з'явився на сторінках нюйоркського „Таймсу". Тоді нашвидку скликано, на взірець совєтських з'їздів, з'їзд польських письменників. За совєтським зразком, там „громили" відважних письменників - патріотів, які стали на оборону прав польської культури. 14 травня польські газети надрукували протест, підписаний аж 233 діячами польської культури, скерований проти... „Таймсу", мовляв, закордонний часопис втручається „у внутрішні справи Польщі". Бачимо, що хоча в „людовій" Польщі існує значно більша інтелектуальна свобода, ніж, наприклад, на Україні, — все таки й там Москва вимахує своїм жезлом тупости, примітивізації та фальшування.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

Масова культура

Живемо в країні масової культури. Породжена здобутками техніки, як радіо, телевізія, кіно, охоплює масова культура поволі цілий світ. Питанням масової культури присвячено вже десятки студій, ведуться завзяті спори про позитивні і неґативні сторінки цього явища. Та не тільки соціологові чи психологові, але й звичайній людині впадають в очі величезні зміни в її побуті і приневолюють призадумоватися, порівнювати сучасне з минулим.

За посередництвом телевізора широкі маси мають доступ і до президентських кабінетів, і до королівських заль, і до рідких культурних імпрез. Для них щоднини з безлічі радіовисилень рине каскада джезової музики і, впарі з тим, репродукції клясичної музики Бетговена, Моцарта, Чайковського. Для них на екранах кінотеатрів показують плиткі мелодрами, ковбойські геройства і, тут же, „Сон літньої ночі", „Короля Макбета" чи „Аїду". Купуючи цигарки в крамниці, мимоволі кидаємо оком на стенд з книжками. Їх сотні, їх тисячі від порноґрафії, детективних романів, до перекладів Аристотеля й Платона, від Мікі Мавса до скоміксованої „Іліяди" чи „Одиссеї". Не диво, що й над головою ковбасника в м'ясарні красується на стіні Мона Ліза з своєю нерозгаданою усмішкою.

Маючи на увазі цю несамовиту суміш, оте затертя колись таких чітких границь смаками і вподобаннями різних суспільних верств, між „кічем" і архітвором, назвав Мекдоналд сучасну культуру гомоґенізованою (а ля гомоґенізоване молоко). Але це, іронічно кинене, означення стало підставовим поняттям для наукових дослідів.

Турбує дослідників не так уже затертя отих різниць, як специяльне ставлення модерної людини до культури і перемішання понять культурних вартостей. „Примат того, що актуальне, над тим, що тривке, і того, що поверховне, над тим, що істотне, — вивертає цілу концепцію культури", — завважує Едґар Морін („Дух часу").

„Герої масової культури не хочуть нічого знати про обов'язки, завдання чи вартості, які є ззовні їх буття, які переходять поза їх актуальним існуванням. Для них нема минулого, і вони не турбуються майбутнім, концентруючись на біжучій хвилині, змагаючи, щоб сконсумувати життя..."

„В ЗДА — країні найбільш типовій під цим оглядом, поважну частину народного прибутку зуживається на побудження „лібідо консуманді", „пристрасти споживання". Ідеал людини, сформульований ідеологами - комерсантами, зводився б до типу, якому для втримання при житті потрібний постійний тяг переживань, що їх зазнається при набуванні й уживкуванні предметів. Щастя такої людини вимірювалося кількістю довершених актів купівлі".

А все ж багато дослідників не дивиться так песимістично на майбутнє цієї, за

(Закінчення на сторінці 6-ій)

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у ЗДА
ТАРАС ШЕВЧЕНКО
(ДО 150-ЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

(24)

Вадим Павловський

ШЕВЧЕНКО В ПАМ'ЯТНИКАХ

8-го жовтня 1958 р. голова УНСоюзу, Дмитро Галичин, вислав до сенатора Джекобса Джевітса листа, в якому з'ясовував справу і просив офіційної допомоги. Сенатор Джевітс відповів 15 жовтня того ж року, що він поставить питання про пам'ятник перед Управлінням Дистрикту Колумбії, на території якого стоїть м. Вашингтон, та в Сенатській Комісії цього дистрикту[66]. 19 лютого 1959 р. сенатор Джевітс оголосив у Сенаті ЗДА текст проєкту спільної ухвали Сенату і Палати Репрезентантів, яка давала б повноваження „поставити на публічній площі Дистрикту Колумбії статую українського поета і національного провідника, Тараса Шевченка" будь-якій організації або комітетові, створеному для такої мети, і доручала б секретареві Внутрішніх Справ вибрати відповідне місце для пам'ятника; пам'ятник мусів би бути поставлений на приватні кошти[67].

20-го лютого 1959 р. Сьомий Конґрес Американських Українців у Вашингтоні постановив морально й матеріяльно підтримати законопроєкти, спрямовані на відкриття у Вашингтоні пам'ятника Тарасові Шевченкові. 17 березня 1959 р. конґресмен Алвін Бентлі вніс у Палаті Репрезентантів такий самий проєкт спільної ухвали, як раніше сенатор Джевітс — у Сенаті[68]. 16 травня 1959 р. Рада Директорів Українського Конґресового Комітету (УКК) оформила Організаційний Комітет у справі пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні, з представниками від УКК, Української Вільної Академії Наук у ЗДА, Наукового Т-ва ім. Шевченка та „Самопомочі".

31-го березня 1960 р. підкомісія Конґресу ЗДА розглянула питання про пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні, а 2 квітня ця справа була темою телевізійної програми у Вашингтоні. 1-го червня 1960 р. Конґресова підкомісія прийняла резолюцію Бентлі, 24 червня її одностайно ухвалила Палата Репрезентантів, а 31 серпня 1960 р. її одноголосно схвалив Сенат ЗДА. 2-го вересня 1960 р. цю резолюцію підписав Президент ЗДА Двайт Айзенгавер, і вона набула сили закону[69].

16-го вересня 1960 р. відбулись установчі збори Комітету Пам'ятника Шевченкові. Комітет складено з представників усіх американсько-українських центральних організацій. Екзекутиву його обрано в такому складі: голова — Роман Смаль-Стоцький, заступники голови — Юрій Шевельов (згодом його замістив Олександер Архімович) та Лев Добрянський; директор Виконавчого Відділу — Дмитро Галичин (по його смерті — Йосип Лисогір), секретар — Ярослав Падох і скарбник — Платон Стасюк; члени — Святослав Гординський, Олекса Повстенко, Ігнат Білинський, Василь Мудрий, Йосип Лисогір, Василь Стецюк і Зиновій Лисько. Ряд провідних діячів українських організацій Америки увійшли також до Контрольної комісії[70]. Новостворений Комітет у спеціяльній відозві проголосив 1961-й рік — „Шевченківським роком" і закликав усі українські громади почати збирання коштів на побудову пам'ятника.

Для підготови проєктів пам'ятника Комітет створив Мистецьку комісію, яку спершу очолював Святослав Гординський, а пізніше Григорій Костюк. Намічалося обмежитись конкурсом на пам'ятник серед українських еміґраційних мистців.

Мистець Яків Гніздовський виступив у пресі із статтею, пропонуючи оголосити широко поставлений міжнародний конкурс, видавши англійською мовою брошуру про Шевченка. Це, на думку Гніздовського, було б найліпшою популяризацією справи з пам'ятником, особливо, коли б у конкурсі взяли участь видатні мистці різних країн. Як іншу можливість, він радив замовити проєкти пам'ятника скульпторам світової слави, як Олександер Архипенко, Мештровіч, Манзу, Маріно-Маріні або Батлер[71]. Але поки стаття Гніздовського друкувалася, Комітет уже оголосив конкурс на проєкти пам'ятника Шевченкові[72].

Частина членів Мистецької комісії внесли пропозицію: поруч з доведенням до кінця конкурсу, конче замовити проєкт Олександрові Архипенкові, як визнаному у світі провідному скульпторові 20-го століття і як майстрові, що вже не раз працював над скульптурним зображенням Шевченка і тепер давав згоду виготовити на вибір три проєкти. В разі ж незадовільности наслідків двох попередніх заходів, влаштувати ще й міжнародний конкурс[73]. Більшістю голосів Мистецька комісія відхилила цю пропозицію.

В умовах конкурсу, проголошеного Комітетом Пам'ятника Шевченкові, говориться: „бажанням широких кіл громадянства є, щоб Поет був зображений у своїх молодих роках, до заслання 1847 р. Одначе, проєктодавці мають вільну руку робити так, як вони уважають за потрібне... Найважливіше завдання проєктодавців — знайти відповідну ідею пам'ятника, яка б по-мистецькому зобразила національне і вселюдське значення Шевченка".

Умови конкурсу передбачали дати нагороду 1500 дол., дві другі нагороди по 1000 дол. і дві треті нагороди по 750 дол. Проєкти мали бути надіслані до Ню Йорку до 28 лютого 1962 р.

[66] А. Драган, там само, ст. 11-12.
[67] 86th Congress, 1st Session, S. I. Res. 54.
[68] 86th Congress, 1st Session, H. J. Res. 311.
[69] Public Law 86-749, 86th Congress, H. J. Res. 311, September 13, 1960.
[70] Свобода, 20 вересня 1960.
[71] Америка (Філядельфія), 28 і 30 червня 1961.
[72] Свобода, 27 червня 1961.
[73] Лист Юрія Лавріненка до Комітету Пам'ятника Шевченкові за 13 квітня 1962, копія в архіві УВАН.

УРОЧИСТОСТІ ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНГТОНІ

ІСТОРИЧНИЙ АКТ ІСТОРИЧНОГО ДНЯ

Закінчення зі стор. 1-ої

В очікуванні відкриття пам'ятника

Уже на кілька годин перед годиною 1-ою вполудне, на яку була заповіджена врочистість відкриття пам'ятника, трикутна площа між вулицями 22, 23-ою і „Р" („Пі"), на якій пам'ятник стоїть, перетворювалася у велике муравлище. Тисячі людей зайняли відповідні „стратегічні" місця довкола площі та на вулицях, які її оточують, ще перед вмаршом на площу перших колон, що йшли маніфестаційним походом від монументу Вашингтонові. Пенсильвенійською Евенею біля Білого Дому до пам'ятника Шевченкові. Заповнені були вікна довколишніх будинків. Були люди й на дахах цих будинків. Тим часом, поступово почала заповнюватись і сама площа, на якій були крісла з призначеними місцями для репрезентантів країн, громад та численних почесних гостей. Ветерани-українці американських та українських збройних сил під загальним проводом інж. Івана Скіри, з успіхом намагалися все порядкувати, згідно з наперед приготованим подрібним пляном. А сонце наче б намагалося подвійно зогріти всіх, винагородити їх за численні історичні бурі і негоди, що їх доводилося переживати нащадкам того, кому цей пам'ятник поставлено. А до пам'ятника підходили колони за колонами, одні в супроводі оркестр, другі з піснями на устах. Довкола площі з пам'ятником зайняв місця зорганізованими рядами „квіт України і краса", тисячі нашої молоді у своїх пластових, сумівських та інших одностроях. Багато дівчат в народних костюмах. На плятформі біля самого пам'ятника члени Комітету Пам'ятника Шевченкові та головні впорядчики очікують приходу головних учасників урочистостей: Двайта Д. Айзенгавера, первоієрархів і владик наших Церков, інших достойників. Зворушливою сценою було, як літній президент УНР в екзилі, д-р Степан Витвицький, в товаристві своїх асистентів завчасу прийшов на площу та зайняв тимчасове місце в тіні крісластого дерева зараз біля пам'ятника.

"We Like Ike"

Зближалася перша година й очі чолових репрезентантів Комітету: його голови проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького, його заступника й першого на цій урочистості голови Українського Конгресового Комітету Америки проф. д-ра Лева Е. Добрянського, екзекутивного директора Комітету п. Йосипа Лисогора, секретаря д-ра Ярослава Падоха та касира Ігната Білинського і багатьох інших постійно звертались в бік, звідки очікувано головної особи цих урочистостей — Двайта Д. Айзенгавера. Тим часом, через голосник проголошувано різні повідомлення, включно із викликами батьків, щоб зголосилися до їх загублених серед справжньої народної гущі мололітніх дітей.

Аж нарешті вдарено в бубни, захвилювалася маса народу, встали і випростувались на ввесь зріст ті, що сиділи, а повітрям сколихнула буря оплесків та оклики "We like Ike" — „Ми любимо Айка" — Двайта Д. Айзенгавера. Площу з пам'ятником та безпосередню околицю обступили непомітно уніформовані й „цивільні" члени охорони колишнього президента З'єднаних Держав, А він, усміхнений і ввічливий до всіх, з виразом глибокого зворушення цим привітанням в очах, появився на плятформі біля пам'ятника. Ще скріпилися аплявзи, ще могутніше пронеслися оклики. Точно, як заповіджено: за десять хвилин перед першою годиною, Двайт Д. Айзенгавер був біля пам'ятника, щоб довершити врочистости врочистостей цього Українського Дня в столиці Америки: відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові.

Починається урочистість

Серед великого одушевлення стотисячних мас народу, разом чи безпосередньо перед або після приходу Двайта Д. Айзенгавера, на плятформу біля пам'ятника вступили та зайняли місця президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький, первоієрархи і владики Українських Католицької і Православної Церков, члени Конґресу ЗДА, двох наших фільмових артистів з Голлівуду: Джек Пеленс і Майк Мазуркі, члени Екзекутиви та деякі з членів Головної Управи Комітету Пам'ятника Шевченкові. Ще хвилина й до багатьох голосників підійшов завжди однаково скромний, як і рішучий президент Українського Конґресового Комітету Америки, майстер цієї історичної церемонії проф. Лев Е. Добрянський. „Пані й Панове: — Національний Гимн!" проголосив він чітко через гучномовці. І все, що було й жило, почало грати й співати пісню про зоряно-смугастий прапор. Урочистість почалася.

Починається з Богом

Проф. Добрянський запрошує до голосників первоієрарха Української Католицької Церкви в ЗДА, ВПреосвященнішого митрополита Амврозія Сенишина, Ч.С.В.В. Владика, зодягнений в свою мантію, підходить і помітно зворушеним голосом проводить, насамперед англійською й опісля українською мовами спеціяльну молитву, базовану на молитві Господній: „Отче наш..." (*Текст молитви ВПреосв. Кир Амврозія, як і текст кінцевої молитви ВПресв. Іоана Теодоровича, надруковані на іншому місці в цьому числі).*

Співають американський національний гимн. З рукою на серці стоять Двайт Д. Айзенгавер, конгресмен Майкел Фіґен, проф. Лев Добрянський.

Після молитви коротке привітання англійською й українською мовами виголошує господар цього свята, голова Комітету Пам'ятника Шевченкові, проф. д-р Роман Смаль-Стоцький. Проф. Добрянський коротко й вимовно представляє одного з найвидатніших мужів історії, одного з найдостойніших громадян цієї країни, 34-го президента ЗДА Двайта Д. Айзенгавера, який серед нової великої овації підходить до голосників та як же відомим усьому світові голосом починає свою нову інавґураційну промову, промову інавґурації володаря людських душ Тараса Шевченка у виді бронзової статуї в самому серці Америки.

(Текст промови Д. Д. Айзенгавера поданий на іншому місці в цьому числі.)

Промову „Айка" часто-густо перериває буря оплесків. Коли ж її закінчено, тоді проф. Добрянський просить Д. Д. Айзенгавера довершити акту відкриття пам'ятника. Настала хвилина, про яку мріяли покоління і яка ввійде в історію світу: Двайт Д. Айзенгавер відкрив пам'ятник Тарасові Шевченкові в столиці ЗДА, в столиці світу, як стотисячні маси народу з найбільшим зворушенням співали Шевченків „Заповіт".

Після відкриття, промовляли ще конґресмени Дервінскі, Фіґен, Дулскі і Флад (*тексти їх промов в оригіналі будуть надруковані в англомовному „Українському Тижневику").* й тоді до голосників підійшов первоієрарх Української Православної Церкви в ЗДА, ВПреосв. митрополит Іоан Теодорович та закінчив урочистість зворушливою молитвою, зворушливо виголошеною англійською й українською мовами.

Нехай цей день буде „Українським Днем"...

Урочистість відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові включала й прочитання окремої проклямації, якою два комішенери Дистрикту Колюмбії проголосили день відкриття пам'ятника, суботу 27-го червня 1964-го року „Українським Днем" у столиці ЗДА та заповідають проголошення такого ж дня кожного дальшого року.

Нехай буде відомо всім грядучим поколінням...

Перед закінченням цієї урочистости урочистостей відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні, прочитано ще англійською і українською мовами приготовану ред. А. Драганом і схвалену Комітетом „Пропам'ятну Грамоту", що — підписана всіми членами Управи Комітету — має бути вмурована в підставу пам'ятника. Англійський текст цієї Грамоти відчитав екзекутивний директор Комітету п. Йосип Лисогір, який разом з проф. Добрянським, проф. Смаль-Стоцьким, д-ром Я. Падохом та гуртом інших провідних членів Комітету дав рішальний вклад у підготову та переведення цієї урочистости. Український текст Грамоти відчитав касир Комітету п. Ігнат Білинський, співвідповідальний за підготову і переведення врочистостей.

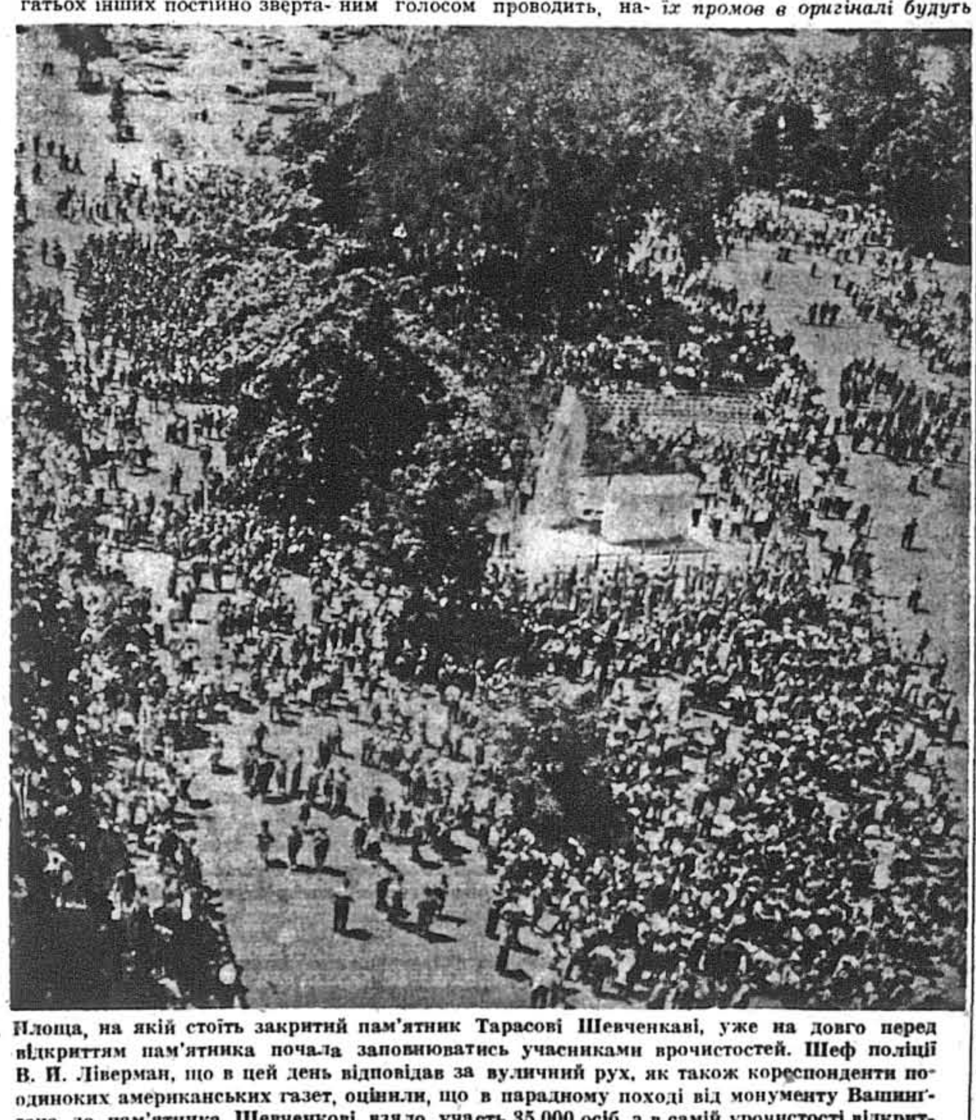
(Текст Грамоти надрукований на іншому місці в цьому числі).

З Богом почалося, з Богом закінчилось...

Зворушливі урочистості, що тривали неповних дві години, добігали до кінця, їх програму вичерпано. Тоді, на запрошення майстра церемонії проф. Добрянського, підійшов до мікрофонів первоієрарх Української Православної Церкви в ЗДА ВПреосвященніший Іоан Теодорович, та чистим і чітким голосом провів кінцеву молитву. З Богом почалося, і з Богом кінчалося...

„Ще не вмерла Україна!"

Могутні звуки українського національного гимну „Ще не вмерла Україна", що його — подібно, як і американський гимн на початку урочистости, грали оркестри, співали хори і тисячні-тисячні маси народу, можливо тільки на Софійській площі пам'ятного дня 22-го січня 1919-го року, звучали так переконливо, як звучали на цій Шевченківській площі біля пам'ятника Кобзареві України в столиці ЗДА в цю історичну суботу, 27-го червня 1964-го року. Все, що тут було й ділялося, свідчило про те, про що співається в гимні: Ще не вмерла Україна!

Площа, на якій стоїть закритий пам'ятник Тарасові Шевченкаві, уже на довго перед відкриттям пам'ятника почала заповнюватись учасниками врочистостей. Шеф поліції В. И. Ліверман, що в цей день відповідав за вуличний рух, як також кореспонденти поодиноких американських газет, оцінили, що в парадному поході від монументу Вашинґтона до пам'ятника Шевченкові взяло участь 35,000 осіб, а в самій урочистості відкриття пам'ятника Шевченкові кругло 100,000 осіб.

МОЛИТВА

ЯКОЮ ПЕРВОІЄРАРХ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В ЗДА, ВПРЕОСВ. МИТРОПОЛИТ АМВРОЗІЙ СЕНИШИН, Ч.С.В.В., ЗАПОЧАТКУВАВ УРОЧИСТОСТІ ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ

Отче наш, що єси на небі, понад всесвітом і часом, вислухай наші молитви, що линуть до Тебе, Всемогучого Бога і Милосердного Отця.

Нехай святиться Твоє ім'я, не тільки між вірними, тими людьми, що ніколи не віддалилися від Тебе, але й між тими блудними дітьми, що відреклися Тебе й погордили Твоїм законом. Вчини, Ласкавий Господи, щоб усі наші брати і сестри в Україні могли свобідно прославляти Тебе в церквах, школах і в домах, під проводом свого Духовенства і Ієрархів.

Хай прийде Твоє царство, царство Твоєї любови та Твого миру у всьому світі, а не царство безбожних володарів, ані царство ненависти, роздорів і неволі. Могутнім цього світу дай ласку пізнати Твою відвічну Правду, щоб вони знайшли ключ до розв'язки міжнародних проблем та встановлення тривалого миру-спокою.

Нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі, бо зберігаючи Твою волю, тобто Твої святі Закони, осягнемо справжній мир, справедливість і згоду. А що багато людей не виконує Твоєї Святої Волі, немає у світі спокою, згоди ані любови.

Хліб наш щоденний дай нам нині, дай його і нашим братам і сестрам в Україні, щоб могли жити і працювати для Твоєї слави та добра нашого народу. Вкажи, Господи, Керманичам Американської Держави та керманичам інших держав світу, щоб вони на основі осягів природознавчих наук вживали ядрову енергію не у воєнних цілях та на знищення народів, а для добробуту майбутніх поколінь.

Прости нам довги наші, як і ми прощаємо довжникам нашим і дай нам, Вселаскавий Боже, ласку пізнати, в світлі Твоїх Божих Правд, наші недомагання і кволості, які були причиною наших особистих чи народних невдач, та й допоможи нам вив'язуватися належно зі своїх обов'язків у відношенні до Тебе, нашого Бога і Батьківщини. Всемогучий Боже, благаємо Тебе, дай згоду і братню любов в нашому народі.

Не введи нас у спокусу, але визволь нас від злого, та просвіти наш розум і дай нам второпність, щоб ми могли розрізнити правду від ложі та йти дорогою Твоїх Заповідей. Милосердний Боже, ми, зібрані на цьому місці, уповаємо, що Твоя доброта переможе сучасне лихо, як сказав Тарас Шевченко:

„Ми віруєм Твоїй силі
І слову живому:
Встане правда, встане воля,
І Тобі Одному
Поклоняться всі язики
Во віки, во віки..."

ПРОМОВА ДВАЙТА Д. АЙЗЕНГАВЕРА

Закінчення зі стор. 1-ої

разом, як американці, з'єднані нашою спільною відданістю системі самоуправління — системі, яка уможливлює нам бути іншими, але об'єднаними; незалежними, але взаємозалежними; різними, але нерозділеними.

Щоб могти з успіхом принести світові мир з волею і справедливістю, ми мусимо збільшити наші спільні зусилля, щоб люди по всьому світі більше здавали собі справу, що тільки у волі можна знайти правильний шлях до людського поступу, щастя і самовиявлення.

Шевченко жив цією правдою і її навчав.

Відкриваючи цей пам'ятник великому українському Поетові 19-го століття, ми заохочуємо сьогоднішніх поетів в Україні, в Східній Европі і в усьому світі включати в їхні вірші прагнення людства до волі, до самовислову, до національної незалежности та до волі для всіх людей.

Якщо б Шевченко жив сьогодні, він був би у першій лінії цього великого змагання.

А тепер я пригадаю слова одного з найбільших синів Америки, Абрагама Лінкольна.

Промовляючи тут якраз сто років тому, він сказав:

„Це не тільки для сьогодні, але й на всі грядучі часи ми повинні для дітей наших увічнити це величне і вільне правління, яким ми втішались усе наше життя".

У тому самому часі, це не тільки насьогодні, але й на всі грядучі часи ми сьогодні презентуємо світові цю статую Тараса Шевченка, Кобзаря України, та Борця за Волю, щоб увічнити віру людини в кінцеву перемогу волі.

Безупинною працею та при Божій допомозі одного дня настане нова доба, доба універсального миру з волею і справедливістю для всіх.

Поклін Шевченкові

Після формального закінчення врочистостей відкриття пам'ятника, відбулася біля нього процесія „Поклін Шевченкові". Багатолюдні колони насамперед молоді, а дальше громадянства проходили одна за одною біля пам'ятника, схиляючи свої прапори і голови перед геніяльністю і величністю того, кому цей пам'ятник збудовано: безсмертного Кобзаря України.

Вашинґтон під знаком Шевченка й Українства

Не тільки в сам день відкриття пам'ятника Шевченкові в суботу, 27-го червня, але вже і в попередню п'ятницю та чергову неділю, столиця Америки була, здавалося, всеціло під знаком Шевченка, під знаком українства. Поліція, шофери, готелі, кожний прохожий і, здавалося, кожний мешканець столиці переживає цю велику подію і більшість з них здавали собі справу, чому вона велика.

Український Народний Союз у поклоні своєму Патронові

Під час великих, історичних урочистостей відкриття пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні всюди можна було зустрітися з Українським Народним Союзом, ініціятором цієї величної події, Поодинокі члени Головного Уряду УНС, зокрема Екзекутиви із головним предсідником Йосипом Лисогором та гол. секретарем д-ром Ярославом Падохом, займали й виконували часом, здавалося б надлюдські завдання, зв'язані з підготовою врочистостей та їх переведенням. Тисячі й тисячі учасників урочистостей мали членські відзнаки УНСоюзу. В усіх урочистостях взяли участь майже всі члени Головного Уряду — всі члени Екзекутиви, члени Головної Контрольної Комісії та члени Головної Ради. На площі відкриття пам'ятника, по готелях та по вулицях багато з учасників урочистостей мали спеціяльне з цієї нагоди видання „Свободи". В готелях Мейфлавер, де була головна квартира Комітету Пам'ятника, УНСоюз мав у вестибюлі свій станок, біля якого пані Уляна Явна-Дячук, пані Діні Куфта та пан Володимир Сохан живим і друкованим словом давали всі потрібні інформації тисячам не тільки українських учасників урочистостей, але й зацікавленим цими надзвичайними подіями американців.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ...

Про дитячу працю.

Совєтська влада заохочує дітей працювати, очевидно, безплатно в колгоспах, на шкільних „дослідних" ділянках тощо. За збирання металу - брухту дітям платять копійки. Деякі школи одержують призначення: зібрати стільки й стільки залізного брухту, що його потім переплюють. Тому, що призначені норми дуже високі, трапляється, як ось у Вінниці: „На в'їзді до подвір'я стояли гарні металеві ворота. І от одного дня їх не стало. Як з'ясувалось, вони попали в металобрухт... Коли цією справою (збиранням) керують так, як у Вінниці, коли непосильними завданнями — читаємо в „Радянській Культурі" з 9-го червня, — штовхають учнів на нечесні вчинки, то це не виховує, а, навпаки, — калічить дітей".

МОЛИТВА

ЯКОЮ ПЕРВОІЄРАРХ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В ЗДА, ВПРЕОСВ. МИТРОПОЛИТ ІОАН ТЕОДОРОВИЧ ЗАКІНЧИВ УРОЧИСТОСТІ ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ

Во ім'я Отця, і Сина і Святого Духа!

Наш Великий Боже в Тайні Твого Тройцедіяння!

Ти — Отець всього що є. Ти — Отець народів і племен землі. Ти даєш їм „день життя": його світанок, полудень і вечір і відпускаєш їх з буття. Історія землі повна спогадами про племена й народи, що проходили по ній. Ти даєш їм законодавців, їх вождів і їх пророків. Святе Письмо повне оповідань про це.

Ти благословляєш тепер світанок „дня життя" нашому Українському народові. Ти пробуджуєш тепер його національну самосвідомість. Ти даєш йому тепер пізнавати його потреби, його цілі й путі до них.

На цім світанку „дня" нашого усвідомленого національного життя Ти послав нам пророка того життя, незабутнього сина нашої землі Тараса Григоровича Шевченка.

Він народився невільником. Ти благословив йому вийти на волю. І він став співцем вікових наших прагнень волі особистої і національної. Ти дав йому Твоє святе надхнення. Він знав чого благати Звиш од Тебе. І він благав:

Скорбящих Радосте, Пошли, пошли мені святеє слово, святої правди голос новий, і слово розумом святим і оживи і просвіти!"

З поеми „Неофіти"

І Ти, Вічний, дав йому те слово. І промовило воно до нас бурно, хвилюючи нас, кличучи нас. Він став мучеником за те слово і мужно поніс кару за нього, за слово, що Ти, Вічний, йому дав.

І знав цей син нашого народу, Тарас Шевченко, для чого дане йому це слово і написав од імені Твого, Вічний:

„Воскресну Я, воскресну нині ради їх, людей закованих моїх, убогих, нищих... Возвеличу малих отих рабів німих!"

З „Подражанія Псалмі 11-ій".

Ми маємо тепер твоє слово, Тарасе! Ставлючи пам'ятник тобі в столиці Країни нашого з Волі Божої поселення, ми прирікаємо не забути твого слова, жити ним. Це — слово „світанку дня" нашого національного відродження.

Ставлячи цей пам'ятник тобі, Тарасе, ми хочемо звістити і іншим народам про величні діла Божі, які Бог явив в тобі для нас, Тарасе. Ти знайшов, Тарасе, гідне твого пам'ятника місце в столиці країни волі.

В цю величну мить я, Митрополит Української Православної Церкви в цій країні, в імені Божім благословляю цей пам'ятник, освячую його молитвами всіх тут присутніх, віруючих моєї Церкви і доручаю його Божій, всемогутній Опіці.

Нехай стоїть цей пам'ятник віки незрушимо. Нехай викликає він в нас чуття відданости долі нашого Народу, як і нашій Державі, що в ній Богом ми оселені.

Нехай голосить цей пам'ятник про великі Діла Божі, що діються з нами, що провадять нас у величність будучого нашої Землі-України, нашого Українського Народу на ній, коли він на свободі піде в його путь стежками віри в Бога, стежками Божих заповідів.

Благовловення Твоє, Всемогутній Боже, нехай спочине на цім пам'ятнику. Амінь.

ПРОПАМ'ЯТНА ГРАМОТА

(Прочитана під час відкриття пам'ятника Шевченкові та підписана членами Управи Комітету Пам'ятника, має бути вмурована в підставу цього пам'ятника)

НЕХАЙ БУДЕ ВІДОМО ВСІМ ГРЯДУЧИМ ПОКОЛІННЯМ, що цього дня, в суботу 27-го червня 1964-го року від народження Христа, 188-го року від проголошення незалежности З'єднаних Держав Америки та 46-го року від часу відновлення самостійної, ні від кого незалежної, соборної і народоправної Української Народної Республіки, яка, не зважаючи на комуно-московську окупацію, живе й сьогодні в серцях українського народу,

КОЛИ Президентом З'єднаних Держав Америки був Достойний Линдон Б. Джансон,

КОЛИ Первоієрархом Української Католицької Церкви в З'єднаних Державах Америки був Високопреосвященніший Митрополит Амврозій Сенишин,

КОЛИ Первоієрархом Української Православної Церкви в З'єднаних Державах Америки був Високопреосвященніший Митрополит Іван Теодорович,

КОЛИ Президентом Українського Конґресового Комітету Америки був професор д-р Лев Добрянський,

КОЛИ Президентом Наукового Товариства ім. Шевченка був професор д-р Роман Смаль-Стоцький

КОЛИ Президентом Української Вільної Академії Наук у З'єднаних Державах Америки був професор д-р Олександер Архімович,

КОЛИ волелюбні народи світу із З'єднаними Державами Америки у проводі — після перемоги над імперіялістичним і народовбивчим нацизмом-фашизмом під час другої світової війни — були у завзятій холодній війні проти такого ж народовбивчого комуно-московського імперіялизму, не зважаючи на хвилеві коньюнктуральні відпруження,

ОТЖЕ ЦЬОГО ДНЯ Достойний Двайт Д. Айзенгавер, 34-ий Президент З'єднаних Держав Америки, в приявності ентузіястичної, багатотисячної маси народу, зокрема репрезентантів американського державного, культурного і суспільного життя та репрезентантів українських крайових установ з багатьох країн сьогоднішнього вільного світу, особисто відкрив цей Пам'ятник Тарасові Шевченкові, Кобзареві України та вселюдському співцеві волі і справедливости, у 150-річчя з дня його народження.

ЦЕЙ ПАМ'ЯТНИК — присвячений усім тим народам, що подібно, як український нарід, борються проти московського і всякого імперіялізму та самодержавства, за здійснення оспіваних Тарасом Шевченком ідеалів волі, незалежности, справедливости і народоправства для всіх — отже цей Пам'ятник був здвигнений на підставі Публічного Закону 86-749, що його схвалив 86-ий Конґрес і підписав 34-ий Президент З'єднаних Держав Америки Двайт Д. Айзенгавер дня 13-го вересня 1960-го року. І далі, цей Пам'ятник — запроєктований і виконаний скульптором Леонідом Молодожанином — був збудований коштами, що їх покрито із добровільних пожертв понад 50,000 американських громадян, переважно українського роду, а закон про будову цього Пам'ятника здійснив окремо створений для цієї мети Комітет Пам'ятника Шевченкові, репрезентуючи всю двомільйонову Громаду американських громадян українського роду.

ДАНО в столичному городі Вашинґтоні цього дня 27-го червня 1964-го року, в 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка.

ЦЮ ГРАМОТУ для майбутніх поколінь, перед вмуруванням її в підставу Пам'ятника, потверджуємо своїми власноручними підписами ми, члени Головної Управи Комітету Пам'ятника Шевченкові.

(Підписи)

ГРИГОРІЙ ВЕНКЕ ПОДАРУВАВ КПШ 1,000 СРІБНИХ ШЕВЧЕНКІВСЬКИХ ЖЕТОНІВ

П. Григорій Венке з Нюарку подарував Комітетові Пам'ятника Шевченкові тисячу срібних відзнак — жетонів із зображенням погруддя Кобзаря, щоб, як пише в листі до КПШ, — „прислужитися з своєю скромною лептою до історичної дати" — відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтоні. Ці відзнаки були розповсюджені.

УРОЧИСТОСТІ ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНГТОНІ

СОРОК ТИСЯЧ УКРАЇНЦІВ УЗЯЛИ УЧАСТЬ У ПОХОДІ ВУЛИЦЯМИ ВАШИНҐТОНУ ДО ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКОВІ

Уніформовані колони ветеранів, кластунів, сумівців, зі своїми прапорами, проходять у парадному поході Пенсильвенійською евеню біля Білого Дому.

Незабутній день 27 червня року Божого 1964 — Український День у Вашинґтоні — розпочинався на велетенській еліпсі біля монументу Вашинґтонові. Рано-вранці, скоро після сходу сонця, туди почали підкочуватися перші автобуси, позначені синьо-жовтими наліпками, що сповіщали про радісне свято — відкриття пам'ятника Пророкові свободи України і всіх поневолених народів, Тарасові Шевченкові, у столиці ЗДАмерики. З'являються перші впорядчики, ціла бойова „армія" інж. Івана Скіри, який очолював Комісію КПШ по впорядкуванню походу. Тут і там на просторі велетенської еліпси навпроти Білого Дому — формуються групи найперших громадян, під знаками своїх стейтів, з усіх кінців великої американської землі. Прибуває молодь — перші сотні уніформованих пластунів. У погляді юнаків і дівчат — радість і зворушення. Прапороносці та представники різних українських організацій формуються у стрункі лави. Зустрічаємо представників братніх народів — Білорусії, Литви, Козакії, та інших, що поневолені, як і Україна, і що сподіваються свого Вашинґтона. А ось, виконуючи бурхливу мелодію, на просторому полі з'являється муринська оркестра: нащадки славетного шекспірівського актора Айри Олдріджа, товариша і друга нашого Кобзаря, — прибули сюди, щоб узяти й собі участь у поході, вшанувати Співця свободи! Так вони відгукнулися на проголошення управою дистрикту Колумбія дня 27-го червня — Українським, Шевченківським Днем.

Вищає пекуче сонце, більшає людей на площі. Вже не сотні, а десятки сотень українців та американців і канадійців українського роду шикуються до великої дефіляди вулицями Вашинґтону. За 20 хвилин 10-та година ранку. Загриміли мідні труби стоособової оркестри Осередку СУМА ім. М. Павлушкова з Шикаґо, під диригуванням проф. І. Поваляченка. Залопотіли вгорі синьо-жовті й зоряні прапори. Лунає команда. Щось невимовно величне й урочисте є над цією площею! Рушають перші лави прапороносців — ветеранів воєн, у яких кожен змагався за спільну ідею, за Шевченківську „правду й волю", навіть коли й був у чужому мундирі. Идуть прапороносці різних товариств, організацій, представники культури, науки... Рівно відбивають крок сотні пластунів, могутньо гримить оркестра з Шикаґо, а далі за тисячами демонстрантів — оркестра СУМА з Боффало, ще далі оркестра наших гостей-муринів та інші. По Пенсилвенії Авеню вже маршують тисячі українців, і над лавами духових синів і дочок безсмертного Тараса, благословенними нашим духовенством, — барвисті прапори та сонце вільної Америки.

Довкола широкої й гарної вулиці, замаєної деревами — збираються глядачі - американці. Між ними багато негрів, жваво коментують подію. Американські репортери, як і українські їхні колеґи, жваво клацають фотоапаратами. Велично й урочисто пливе багатотисячний похід вільної України столицею ЗДАмерики і центру всього вільного світу. Лави за лавами крокують уніформовані тисячі сумівської, пластової, одумівської молоді, під грім оркестр. Високо шелестять українські прапори різних Осередків СУМ Америки й Канади, що їх вітає представник Центральної Управи СУМ у світі мґр. Г. Оципко з Бельгії, як представник делеґації тієї країни. На таблицях-транспарентах читаємо: „Ню Йорк", „Мішиґен", „Іллиной", „Пенсилвенія", далека „Міннесота" та багато-багато інших подібних написів. Це тисячі українців з різних стейтів ідуть у поході української сили і слави, нашої відданости й вірности ідеям Тараса Шевченка, вірності України. Над деякими колонами бачимо транспаренти англійською мовою, що закликають змагатися за звільнення України й інших поневолених націй з-під московського панування. Попереду багатьох колон — діти в нашій народній ноші. Їх найбільше фотографують, і вони йдуть усміхнені й радісні. Оті маленькі почувають себе сьогодні майже великими: вони беруть участь у великому ділі, вони йдуть до свого найбільшого друга, Тараса Шевченка, чиї вірші вчили і кого навчилися від батьків любити всім серцем. По обох боках широкої, замаяної деревами, авеню стоять тут і там святково уніформовані поліцисти. Один з них сказав кореспондентові „Свободи": „Ваш похід був зразково дисциплінований. Чи не вперше я відпочивав, виконуючи службу. Ваші жінки й дівчата у народних дягах — чарівні".

На площі, що її перетинає Ню Гемшір авеню, чолові прапори повертають праворуч і вже дефілюють 23-ю вулицею, що веде просто до бронзової постаті Кобзаря, яку так надхненно створив скульптор Леонід Молодожанин. Тисячі й тисячі людей, без уваги на пекуче сонце, маршують лавами, під крилами українських прапорів і прапорів вільнолюбної Америки. У синіх уніформах грає марша оркестра УНА з Шикаґо... З усміхом на обличчях проходять довгі колони невтомних українок, наших матерів і сестер, — це йдуть репрезентантки Союзу Українок Америки, з відзнаками СУА на блюзках. Тисячі людей у колонах зодягнені сьогодні в українські вишивки, а ось ціла оркестра з Філядельфії — зодягнена під козаків, ще й із вусами, і в козацьких шапках! А що ще важливіше — більшість тих оркестрантів — це нащадки другого і навіть третього покоління українців, батьки яких тут, у ЗДА народились, але могутня сила української культури і любов до країни батьків, до Тараса Шевченка привела цих юнаків до велетенської української демонстрації у Вашинґтоні.

Приблизно 40 000 українців і українок взяли участь у Шевченківському поході Вашинґтоном. Багато десятків тисяч наших земляків з різних країн світу вже чекали демонстрантів поблизу площі з пам'ятником Шевченкові; багато тисяч ішли бічними тротуарами, супроводжуючи дефіляду та подекуди пояснюючи американським глядачам, який це похід, чому, для чого. А на самій площі, перед закритим шовковим жовтим покривалом пам'ятником Кобзареві, у затінку дерев, що ними обсаджений трикутник між вулицями 22, 23 і „Пі" — що далі то густіше, що далі то важче пройти. Об'єднані хори, під диригуванням Антона Рудницького, співають пісні на слова Тараса Шевченка, і здається ті чудові й чудово виконані пісні летять аж над Дніпро, над могилу Кобзаря в Каневі, щоб сказати, що не забули Тебе Твої діти й за океанами суші, великий Поете! Наша славетна Капеля Бандуристів ім. Шевченка, під диригуванням Івана Задорожного, виконує пісні — оту славу України, як назвав їх Тарас Шевченко, і багато людей не можуть втримати сліз радости й щастя від відчуття великої урочистости.

Колони демонстрантів не можуть ввійти на площу, і упорядчики розміщують їх по бічних вулицях... Довкола церкви Пілґримів — живий вінок з людей. Знову і знову грають оркестри, що їх годі всіх перелічити; знову лунають пісні у виконанні різних хорів... Вже по 12-ій годині дня. Під палючим сонцем — десятки тисяч українців на площі Шевченка, навколо площі, в сусідніх вулицях... А дефіляда ще не скінчилася, надходять нові й нові колони. Так, це був справді похід вільної України на поміч Україні, поневоленій Москвою! Під могутньою постаттю Поета-мислителя, Поета-пророка зійшлися тут усі у Вашинґтоні: і українці Америки та Канади, і представники від українських спільнот Арґентини, Бразилії, Уруґваю, Бельгії, Західньої Німеччини, Англії, Франції та інших, навіть з далекої Австралії, тут зійшлися представники різних поневолених народів, що ще терплять під комуністичним режимом. Але за всіх нас на сторожі правди й волі стали геніяльні думки Тараса Шевченка і до нас усіх він сказав отам, у Вашинґтоні: „Боріте- ся, поборете, вам Бог помагає!"

Велетенський український Похід Свободи у Вашинґтоні закінчивсь. На підніжжя чудового пам'ятника почали виходити найвищі українські релігійні достойники та представники суспільно-громадського і культурно-наукового життя. Починалася друга частина незабутнього тріюмфу Тараса Шевченка у Вашинґтоні.

(ЛП)

Одна з багатьох груп у парадному поході. В далині видно величний монумент Вашинґтона.

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ МОЛОДІ

Після незабутнього свята — відкриття пам'ятника Кобзареві в столиці вільної землі Вашинґтона, маси молоді й батьків вирушили автобусами, автами, таксівками до колосальної будови „Вашинґтон Колізеум", де о 5-ій годині мав розпочатися Фестиваль Молоді. На осяяних сліпучим сонцем вулицях перед Колізеєм — тисячі уніформованих юнаків і дівчат, — це сумівці, пластуни, одумівці з різних стейтів ЗДА та Канади. Біля вікон кас — довгі черги. Між молоддю стоять батьки, багато старших віком людей. Дехто в українській ноші. Не в одного на обличчі втома після далекої подорожі. після свята на площі, але радістю у всіх сяють очі: отут збираються тисячі духових дітей великого Тараса Шевченка! Де-не-де можна почути заувагу то старших, то виховників, щоб юнаки перейшли з іншої мови на українську; чиясь мала дівчинка загубилася в натовпі, але вже підійшла до дитини дівчина-пластунка і подала лагідну руку, щоб спільно розшукати батьків.

Велетенська заля „Вашинґтон Колізеум" прикрашена великим образом Тараса Шевченка в молодому віці, з відповідними до урочистостей написами. Місця займають маси святково настроєних людей. У кінці велетенської арени, на якій часом відбуваються великі циркові вистави або ж виступи ковзунів на льоду, — сьогодні, себто 27 червня о 5-ій годині по полудні — примістилася кухня, де молодь швидко одержує за малі гроші „ланч-баксу" із хлібом, молоком, картоплею, содовою водою тощо. Доки тут, внизу триває перекуска, — по другій стороні велетенської арени йде жвава підготова учасників фестивалю до виступу. Бачимо групу юнаків, з якими розмовляє сотн. Юрій Кононів — мистецький керівник цілої програми, що її зладив Леонід Полтава. Останні вказівки дає актор Євген Курило — водій усієї програми, у якій беруть участь декілька сотень молоді з ЗДА й Канади. Тому що велетенський палац не обставлений настільки мікрофонами, щоб тисячі глядачів могли виразно почути деклямації, п. Є. Курилові доводиться скорочувати декілька точок програми, як спільну деклямацію членів СУСТА вірша С. Гординського „Канів" чи „Суботів", що його мали деклямувати пластуни, сумівці і студенти. Біля великої, майже 100-особової симфонічної оркестри СУМ з Шикаґо, — її мистецький керівник, заслужений музичний діяч, проф. Іван Повалячек подає останні розпорядження...

У Фестивалі-Концерті беруть участь Ліґа Української Молоді Північної Америки, ОДУМ, ПЛАСТ, „ЗАРЕВО", СУМА, СУСТА, Союз Українсько-Американських Спортових Товариств, ТУСМ ім. М. Міхновського — кращі мистецькі сили цих організацій, товариств і об'єднань. Із Канади прибула група з майже 500 осіб — сумівці, які теж готуються виступити на цій велетенській арені. Багато попрацював інж. Роман Рогожа, координатор молодечих організацій при Комітеті Пам'ятника Шевченкові, щоб поєднати усі ці сили, усталити мистецькі одиниці, скласти — після активного листування — докладну програму за наперед написаним монтажем. Не менше вклали праці п. Є. Курило, сотн. Ю. Кононів та багато інших. Хоча через нестачу мікрофонів не все з програми було виконане, однак Шевченківський Фестиваль Молоді, зокрема сама підготова до нього вже була для понад 1000 наших юнаків і дівчат великою подією і заохотою до творчої праці.

Програма складалася з таких частин: „Слава Тарасові Шевченкові", „Краса України", „Доля України", „Встане Україна" і „Заповіт". Її початок дещо затримався, бо окремі малодисципліновані одиниці ніяк не змогли знайти собі місця й продовжували ходити по арені. Треба при наступних таких нагодах давати більше впорядчиків на залі, особливо, коли йдеться про дітей і молодь.

Погасло світло і могутні прожектори осяяли велику симфонічну оркестру СУМА з Шикаґо. Руками, мов крилами, змахнув її диригент, проф. Іван Повалячек, і залунала його велична, маєстатична й одночасно така хвилююча симфонічна поема — „Шевченківська Сюїта". Ще гримлять оплески багатотисячної залі, а вже виходять сотні уніформованих сумівців з Канади на велетенську арену. Кожний несе електричну лямпку — на арені бачимо коло в руках, і коли пригасає світсальний тризуб, що сяє й міниться барвами. Тисячі людей аплодують, а струнка молодь різними лавами крокує під бравурний марш, творить різні колони, показує свою вправність, відчуття ритму — чудові наслідки довгої підготови до цього Шевченківського свята у Вашинґтоні.

І далі — точка за точкою, що їх безнастанно фільмує кінооператора Ярослава Кулинич: виступають хори СУМА з Боффало, Рочестеру й Сиракюз, виконуючи чудову пісню О. Стратичука „На роковини Шевченка", слова Лесі Українки, Капеля Бандуристок СУМА з Дітройту співає пісні на слова Т. Шевченка, уніформовані сотні пластунів і пластунок виконують монтаж з творів Кобзаря; велика й милозвучна оркестра ОДУМ-у грає композицію Г. Давидовського. Ось чарують очі глядачів сотні дівчат-пластунок, що кружляють у „Веснянці", співаючи давні обрядові пісні. Пластунки зодягнені в ноші різних земель соборної України і цвітуть як маків цвіт. Скільки там вкладено праці, зусиль, коштів, а найбільше — любови, щоб такий, як і подібні виступи приготовити! Прегарно виконують сумівці в'язанку „Танок", потім співає хор ОДУМ... Хоча дуже душно у слабо вентильованій кольосальній залі, і юні виконавці, і юні та старші глядачі радісними вигуками вітають кожний виступ, щиро аплодують учасникам цього мистецького показу творчих сил і здібностей української молоді за океаном. Підкреслимо ще раз, що в такій велетенській залі має бути більше впорядчиків, щоб могти припильнувати за тими дітьми, які не могли довго всидіти на місці та мандрували від дверей до дверей. Однак, Фестиваль Молоді, завдяки праці й співпраці десятків старших організаторів, мистецьких керівників, мистців-фахівців, завдяки невтомній нашій молоді з усіх організацій і товариств за океаном — пройшов велично, а деякі точки були справді зразковими. Варто було б повторити цей спільний барвистий виступ наших чудових юнаків і дівчат, як тільки настане ще якась відповідна нагода.

Усі хори, всі оркестри і всі глядачі, що встали як один з місць, — спільно злились у співі Шевченкового „Заповіту". Чимало старших, співаючи „Заповіт" разом з молоддю, плакали, і то були сльози радости й щастя. „Поховайте та вставайте, кайдани порвіте"... поривали душу і закликали присутню у „Вашинґтон Колізеум" і неприсутню там українську молодь, нашу молодь на Рідних Землях, українську молодь у всьому світі — до праці, до науки, до боротьби за здійснення великого Заповіту Тараса Шевченка — співця свободи і державности України.

В. Г.

ВЕЛИЧАВІ ШЕВЧЕНКІВСЬКІ КОНЦЕРТИ

Під час Шевченкових Днів у Вашинґтоні, включаючи вже п'ятницю напередодні відкриття пам'ятника, відбулися загалом аж чотири концерти. Започаткував їх великий концерт Капелі Бандуристів з Дітройту в Мишиґен в залі Констітушен Голл в п'ятницю 26 червня о год. 8 веч. під орудою Івана Задорожного. Розпочався концерт могутнім „Заповітом", після чого подано словно-співучий монтаж під назвою „Слово Тараса". Тексти віршів та мистецьку їх інтерпретацію передавали Олександер Садовий і Іван Самокиш; тексти були переплітані хоровими виступами, при чому як солісти виступали Осип Гошуляк, Петро Садовий і Ігор Зайферт. У другій частині першу точку становив „Хор херувимів" Д. Бортнянського, де як тріо, виступали Гр. Попов, тенор, Б. Коссак 2-ий тенор і І. Косиковський баритон. „Дума про Нечая" Січинського, з Ігором Зайфертом, як солістом, „Грай, бандуро", Г. Китастого, „Байда" Г. Хоткевича з солістами П. Садовим і І. Самокишою, „Сонце заходить" в аранжуванні П. Потапенка, — і кілька інших пісень, закінчених „Коломийкою" Гнатишина — становили багату програму.

В суботу, після відслонення пам'ятника, о год. 5 попол., в тій самій залі Констітушен Голл, в приявності трьох і пів тисяч слухачів, відбувся концерт, в якому виконавцями були артисти слова, частинно колишньої Драматичної Студії директора Йосифа Гірняка, як також об'єднані хори міста Шикаґо під орудою Івана Трухлого, хор „Трембіта" з Нюарку і „Кобзар" з Філядельфії, як також „Славута", жіночий хор Союзу Українок Відділ 22.

„Театр Шевченкового Слова" вивів в інсценізації Олімпії Добровольської з музичним оформленням Івана Недільського „Неофіти", при чому „Псалом новий Господеві" відспівав хор „Думка" з Ню Йорку. Рецитаторами були п-ні О. Андрейко, Марія Глуха, О. Кириченко, Богданна Клецор, Лідія Крушельницька, Світляна Луцька, Люба Стебельська, Христина Прокоп і Рома Шуган. Дир. Йосип Гірняк виступав разом з Володимиром Змієм.

Мішаний хор в супроводі фортепіяну з солістами В. Зарицьким виконав „Самійленка-Лисенка „До 50-их роковин смерти Т. Шевченка. Кантату „Шевченкові" Малицької-Стеценка виконали об'єднані хори міста Шикаґо під орудою Івана Трухлого, при фортепіяні Ігор Білогруд.

Хори міста Шикаґо виконали на наддаток „Сонце заходить" Роздольського.

Після рецитації Василя Шуста англійською мовою „Юродивого" — другу частину концерту виповнили могутня кантата „Посланіє" до слів „До мертвих, живих і ненароджених" для мішаного хору, повної оркестри (музичної юнії міста Вашинґтону) і сольо-сопрано Марії Мурованої-Ясінської, баритона Лева Рейнаровича та віольончелі Доріяна Рудницького. Диригував композитор кантати, Антін Рудницький. Концерт закінчився блискучим виконанням кантати Лисенка „Б'ють пороги" об'єднаними хорами „Трембіти" з Нюарку, „Кобзаря" з Філядельфії і всіма хорами з Шикаґо, разом коло 300 співаків. Диригував диригент Союзу Українських Хорів Америки Антін Рудницький. Солістами в кантаті були тенор Омелян Татунчак і бариток Лев Рейнарович.

Третій концерт, о год. 8:30 в суботу, мав у програмі в першій частині повторення „Неофітів" з пополудневого концерту та повторення „До 50-их роковин смерти Шевченка" Самійленка - Лисенка, після чого хор „Дніпро" з Клівленду під орудою Євгена Садовського відпівав „Молитву" Людкевича, і кантату „Шевченкові" в супроводі фортепіяну, за яким сиділи Марія Грушкевич і Борис Садовський. Чоловічий хор відспівав „Косаря" і два хори відспівали „Хор бранців" і „У туркені по тім боці". Солістом був тенор Юрій Оришкевич, — виконавцями були об'єднані хори „Дніпро" з Клівленду і „Думка" з Ню Йорку. При фортепіяні — Марта Савчак. Диригентом тих об'єднаних хорів був Євген Садовський. Зате хор „Думка" з Ню Йорку під орудою Івана Задорожного виконав в супроводі повної оркестри із солістом Андрієм Добрянським з Ню Йорку кантату Бориса Кудрика „Вибір гетьмана" та кантату Лисенка „Б'ють пороги". Солістами у кантаті були Б. Пирожак, А. Добрянський і І. Зам'ятий. Партію для двох фортепіянів до кантати „Вибір гетьмана" написав Микола Фоменко, оркестрував Олександер Берник; інструментальну партію кантати „Б'ють пороги" оркестрував Антін Рудницький. Всі хори, що брали участь в тих концертах, є членами Союзу Українських Хорів Америки.

Четвертий концерт відбувся у другій частині, чи пак після скінчення, бенкету у великій залі „Нешенел Арморі". Виконавцями були члени Капелі Бандуристів з Дітройту під орудою Івана Задорожного, що здебільша повторили концерт з попереднього вечора.

ЮВІЛЕЙНИЙ ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ БЕНКЕТ

Святочний бенкет відбувся в найбільшій залі Вашинґтону, у „Нешенел Ґард Арморі" при 2001 Іст Кепітол Стріт, С. І. За столами, по 10 осіб засіло кругло 3.500 осіб, — за головним почесним столом засіло кругло 40 осіб, вдолі був другий почесний стіл. Головним тостмайстром був головний предсідник УНСоюзу й екзекутивний директор Комітету Пам'ятника Шевченкові Йосип Лисогір. Його заступниками у веденні програми були д-р Я. Падох, секретар КПШ та І. Вілинський, касир Комітету. Бенкет почався о год. 9:30 відспіванням американського Нац. Гимну панею Марією Лисогір, після чого Високопреосвященний Архиєп. Мстислав виголосив коротку молитву. Головну промову виголосив сенатор Трастон Мортон з Кентакі, який підкреслив свою радість з приявности на святі, головним змістом якого є вірність волі. Промовець запевнив, що він буде надалі боротися за волю для всіх людей і народів, між якими у першому ряді стоїть все ще позбавлений волі український нарід. Американськими промовцями були ще конґресмени: Рей Медден з Індіяни, Баррет О'Гара з Іллинойс, Вільям Брей з Індіяни, Фердінанд Джермен з Ровд Айленд, Оґест Йогансен з Мишиґену і кол. конґресмен з Міннесоти Волтер Джадд. Всі вони прославляли ідеї боротьби за волю, проповідувані Шевченком та висловлювали признання українцям за їхню стійкість і вірність тим ідеям. Зокрема, конґресмен Р. Мадден з Індіяни заявив: „Це було нині величезне паломництво українців, які задемонстрували свій гін до волі, і то волі не тільки самої України, як змагається проти тиранів". Конґресмен Медден підкреслив, що українці боролися в роках 1918-19, позбавлені допомоги з-зовні. Старенький конґресмен Б. О'Гара закликав наприкінці своєї промови всіх приявних вислухати стоячки одну строфу чудової поеми Шевченка „Обніміте брати мої найменшого брата". Конґресмен О'Гара був, очевидячки, сам глибоко зворушений, коли деклямував по-англійськи: „... Нехай мати усміхнеться, заплакана мати".

Мистецьким інтермецо були виступи двох американсько - українських артистів: відомого фільмового артиста Джека Паленса - Палагнюка, який, подякувавши коротко українською мовою за запрошення його та згадавши про свої дитинячі роки, в яких співав українських пісень, віддеклямував „Мені однаково" в англійському перекладі. Василь Шуст, артист бродвейських театрів у Ню Йорку, деклямував лірично-побутові вірші Шевченка.

З українських промовців, як перший, промовляв, заповіджений д-ром Я. Падохом, голова Виконного Органу Ради Микола Лівицький, який підкреслив соборний характер свята відкриття пам'ятника Шевченкові, що закликає до єдности всіх українців. Д-р Я. Падох представив теж президента Комітету Українців Канади (КУК), о. монс. Василя Кушніра, який виголосив широкий привіт від канадійських українців, що встигли вже першими здвигнути пам'ятник Шевченкові у Вінніпеґу перед парляментом Манітоби. Ігнат Вілинський представив двох промовців від Визвольного Фронту — голову АБН-у й колишнього голову уряду, створеного в акті з 21 червня 1941 року у Львові, Ярослава Стецька, та професора Степана Ленкавського, наступника вбитого большевицьким агентом - терористом Степана Бандери. В заступництві полковника Андрія Мельника, який не міг особисто приїхати, промовляв Олег Штуль-Жданович з Парижу. Д-р Василь Іваницький вітав приявних, як голова делеґації українців з Арґентини, врешті промовляли ще голова СУБ з Лондону інж. Василь Леськів, інж. Аркадій Жуковський з Парижу та проф. Я. Рудницький з Вінніпеґу.

Панове Йосип Лисогір і проф. Роман Смаль - Стоцький перевели презентацію почесних „Шевченкових Грамот Волі" — неприявним колишньому президентові Гаррі Трумонові, лідерові республіканської меншости в Сенаті, сенаторові Евереттові Дірксонові з Іллиной і спікерові демократичної більшости конґресменові Джанові МекКормикові з Мессачузетс. Далі, особисто ту Почесну Грамоту перейняли капелян Сенату монсіньйор Фредерик Бравн Гарріс, який зворушено заявив: „Я — українець", — та капелян Палати Репрезентантів о. Бернард Браскемп. Дальшими відзначеними тією Грамотою були Роберт Л. Луіс, заслужений для справи пам'ятника Шевченкові колюмніст з щоденника „Вашинґтон Стар" і професор Лев Добрянський, президент Українського Конґресового Комітету. Пані Галичин і пані Дужанська прийняли Почесні Грамоти, признані після смерти двом заслуженим для української справи американсько - українським громадянам — колишньому президентові УККА і УНСоюзу Дмитрові Галичинові і покійному Іванові Дужанському з Шикаґо. Преосв. єпископ Ярослав Ґабро з Шикаґо закінчив бенкет молитвою.

Після того капеля-хор Бандуристів з Дітройту, Мішиґен, під орудою Івана Задорожного, виконала шість народних пісень, або до слів Шевченкових поем, музичного авторства Г. Китастого, К. Стеценка, О. Сніжного, П. Потапенка і М. Михайлова. Як соліст виступав Осип Гошуляк.

Бенкет із концертом скінчився коло 1:30 ночі.

НАЙШИРШИЙ ВІДГОМІН ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ В АМЕРИКАНСЬКІЙ І СВІТОВІЙ ПРЕСІ

Вашинґтон. — Відкриття пам'ятника Шевченкові в столиці Америки в суботу, 27-го червня ц. р., вже мало найширший відгомін в американській та світовій пресі. Багато з американських газет, навіть з найбільш віддалених міст і стейтів, віддали справі відкриття пам'ятника багато уваги вже в тижнях перед відкриттям, а велике зацікавлення тією справою позначується й фактом, що американські газети з деяких місцевостей не задовольнялись своїми кореспондентами у Вашинґтоні, але ще й висилали спеціяльних кореспондентів, в деяких випадках висилаючи їх разом з групами громадян українського походження, що їхали з цих місцевостей до Вашинґтону на врочистість відкриття. Під час відкриття багато різних кореспондентів було на місці, крім кількох телевізійних камер та радіонадавчих станцій, включно з „Голосом Америки". Обширні повідомлення про відкриття пам'ятника, поміщуючи рівночасно ілюстрації з урочистостей, подали не тільки місцеві та довколишні газети, але й великі крайові щоденники, включно з „Ню Йорк Таймсом" та „Ню Йорк Трибюн", цитуючи уривки промови ген. Айзенгавера та подаючи вияснення кому, чому і защо та в яких цілях пам'ятник збудовано. Майже всі часописи підкреслюють фрагмент „холодної війни" за Шевченка між українцями в Америці та Москвою, віддаючи при цьому відповідну увагу історичній волелюбності та сьогоднішній недолі українського народу. Поважну частину цих повідомлень та голосів американської преси про пам'ятник Шевченкові у Вашинґтоні „Свобода" плянує передрукувати в своєму англомовному „Українському Тижневику".

Згадуючи про заступство англомовної преси на врочистостях відкриття пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні, не можна не згадати окремо й про, мабуть, повне заступство вільної української преси, зокрема із ЗДА і Канади.

Річні Загальні Збори Українського Лікарського Т-ва в Торонті

1-го березня відбулися чергові річні загальні збори Українського Лікарського Т-ва, Відділ — Торонто. До президії були запрошені д-ри М. Зарицький — голова Головної Управи та Р. Осінчук від „Лікарського Вісника", д-р С. Кучменда — предсідник та д-р В. Сохацівський — писар.

Звіт з діяльності дали д-р П. Глібович — голова, д-р В. Соханівський — секретар та д-р Г. Шиманський — скарбник. Діяльність управи виявилася успішною і на пропозицію голови Контрольної Комісії д-ра А. Федини одноголосно уділено абсолюторію уступаючій управі. Після цього на пропозицію д-ра О. Шкляра вибрано нову Управу в такому складі: голова — д-р М. Мицик, заступник — д-р І. Скрипух, писар — д-р В. Соханівський, скарбник — д-р Г. Шиманський, орг. реф. — д-р М. Остафійчук та д-р Ф. Мельник, делеґат до КУК — д-р О. О. Манацький, члени — д-ри Р. Цурковський та П. Лехіцький і мгр. Е. Гуцуляк. Контр. Комісія: д-р П. Глібович, мгр. О. Хабурський та д-р В. Дебера. З короткими промовами виступали також д-ри Зарицький та Осінчук.

ВІДСВЯТКУВАННЯ 70-ЛІТТЯ ПРОФ. Д-РА Л. МАКСИМОНЬКА

В крові і традиції лікаря вже від найдавніших часів є щира, спонтанна і природня прив'язаність і вдячність до свого учителя-лікаря. Тому і не диво, що бувші студенти, асистенти чи співробітники проф. д-ра Л. Максимонька приїхали до Торонта, щоб спільно з місцевим Відділом Українського Лік. Т-ва за ініціятивою д-ра Г. Шиманського, віддати цю вдячність і честь свойому учителеві, який відзначив своє 70-ліття. Вечірку цю відкрив д-р Г. Шиманський, вітаючи д-ра Максимонька, гостей з ЗДА д-рів Сайкевича, Зарицького, Осінчука та Дзюбановського з Віндзору, Онт. Після відспівання „Многая літ", д-р Сайкевич з Боффало виголосив свої сердечні почуття вдячности д-рові Максимонькові, якому він асистував п'ять літ в очній клініці у Львові та навчився від нього бути не тільки лікарем, а й громадянином з силою волі та рівновагою духа. Він завжди казав: пам'ятай, „що на тобі мільйонів стан стоїть". По 20-ох роках праці і скитання, ці думки ще й досі так свіжо бринять. Після вечері з коротким словом виступив д-р Р. Осінчук, вказуючи на пройдений шлях д-ра Максимонька. Медичні студії закінчив він у Грацу за найкоротший можливий час з відзначенням. Після цього він повернув на Батьківщину з глибоким знанням лікаря, очного спеціяліста, про якого з вдячністю висовлюються пацієнти, студенти та з глибокою увагою лікарі колеґи. Через 10 років він був секретарем Українського Лік. Т-ва, організував красвий лікарський з'їзд, був надзвичайно добрим викладачем на Українському Тайному Університеті. За німецької окупації був директором очної клініки при Медичному Інституті у Львові. З природи він має немов суворий настрій, одначе має також глибокі і ніжні людські почуття, точність, етичність, працьовитість, скромність, щирий і прямий у висловах і критиці та щиро працював над молодим лікарським доростом. Вкінці д-р Максимонько подякував за пам'ять у щирій та веселій формі. „Після ваших промов я не пізнаю себе і мушу дещо спростувати", натякнув д-р Максимонько. „Я робив те, що міг". Він радіє гарним розвитком Лікарського Т-ва та закликає втягувати студентство.

Короткий привіт зложив також д-р Зарицький від Гол. Управи та д-р Глібович передав на пам'ятку Археологію України з підписами приявних. Улюбленою піснею д-ра Максимонька, хоч і дещо сумовитою, закінчено офіційно цей лікарсько - родинний вечір у 70-ліття лікаря, учителя і громадянина — д-ра Леоніда Максимонька.

д-р В. Соханівський

Сумівський з'їзд в Бельгії

В першому кварталі кожного року Спілка Української Молоді в Бельгії відбуває свій річний З'їзд. Цього року 15-го березня відбувся вже XVII-ий З'їзд з черги. На відміну від попередніх років сумівська асамблея зібралася в Льєжі, найбільшому центрі українського життя в Бельгії, де є також найкраща наша церква з чудовим іконостасом. З'їзд мав дві частини — релігійну та статутову, що включали посвячення переходового прапора Юнацтва СУМ та ділові наради.

На це сумівське свято з'їхалися, крім делеґатів, багато юнацтва в одностроях з осередковими прапорами. Службу Божу відправив о. кан. Г. Фуканчик, який посвятив новий сумівський прапор для Юнацтва.

Прапор тримали до хресту наші визначні громадяни, представники організацій та члени Крайової Управи СУМ. Посвятивши прапор о. кан. Фуканчик звернувся до сумівської молоді, закликаючи її служити ідеалам, що зображені на прапорі — гасло Бог і Україна та св. архистратиг Михаїл, патрон Юнацтва СУМ.

Ділові наради З'їзду почалися по полудні в церковній залі, гарно прибраній сумівськими прапорами та кличами, під якими засіли члени Крайової Управи в одностроях. Залю виповнили делеґати Осередків, старше юнацтво СУМ та місцеві і поза-місцеві громадяни.

З'їзд відкрив голова Крайової Управи СУМ Г. Ощипко та покликав до почесної президії заслужених громадян та представників організацій. Проф. Іван Витязь, почесний член СУМ, запропонував відспівати „Заповіт" на 150-літній ювілей Великого Кобзаря, що присутні зробили з пієтизмом. Після вибору ділової президії в складі: Г. Ощипко, предсідник, Іван Галабурда, заступник та Р. Куропась і І. Терефенко, секретарі. Були привіти усні та письмові, а після того звіти.

Звіт з цілорічної праці СУМ-у подав голова Крайової Управи, а опісля голова Контрольної Комісії О. Коваль подав оцінку праці та побажання.

В дискусії обговорено багато питань сумівської праці та виховання молоді та звернено увагу на недоліки. До успіхів треба зачислити вдало переведений табір разом з УДК, два вишкільні курси, багато виступів танцювальних груп, заходи для запровадження нових виказок, справна кольпортажа „Крилатих" в більшості Осередків, добре переведена „Коляда", збірка на видавничий фонд „Крилатих", іспити на впорядчиків і т. п. До недоліків належать заповільний перехід на нові форми праці юнацтва роями та застосування нового Правильника, не часте відбування сходин, брак міжосередкових зустрічей й ін. Було стверджено також зріст юнацтва та назріваючу проблему переходу 18-літнього юнацтва в дійсні члени СУМ. Це питання відрадне, бо вливає свіжої крови в ряди нашої Спілки і клопітливе, поскільки не появився ще правильник Дружин СУМ.

Перед вибором нової Управи відбулося святочне вручення новопосвяченого прапора Осередкові, що здобув найбільше точок за працю впродовж минулого року. Прапор одержав Осередок Звартберг, а друге місце зайняв Осередок Льєж та винагороду сумівський альбом.

Нову Крайову Управу вибрано в складі: Г. Ощипко, голова, Іван Левицький, заступник, Т. Кіс, референт Ю СУМ, Б. Бочан, секретар, В. Яремкович, скарбник, Г. Панчук, Р. Куропась, А. Гайдамаха, Анна Талько, О. Ковальчук, В. Залуцький — члени. Контрольна Комісія: О. Коваль, голова, М. Хома, А. Чепак — члени. Товариський суд: д-р В. Попович, голова, Г. Ковтко, М. Дуда — члени.

Рішено відбувати З'їзд щодва роки та всередині скликати одну конференцію.

Кінцеві резолюції відчитав Г. Панчук, в яких схоплено напрямні праці, побажання до Крайової і Центральної Управи СУМ. До цієї останньої висловлено вимогу — видати правильник Дружин СУМ (для дійсного членства), правильник таборування, затвердити офіційний гимн і марш СУМ.

Зібрання закінчено відспіванням „Не пора". На закінчення Осередки Звартберг, Ватерсхей і Зольдер демонстрували вивчені нові танці під проводом маестра В. Авраменка.

О. Атанасій Великий у Ванкувері, Бр. К.

10-го травня перебував між українцями у Ванкувері, — о. Атанасій Великий, головний настоятель монашого чину св. Василія Великого, секретар ватиканської соборової Комісії для справ Східніх Церков, а недавно назначений консультором папської комісії для перевірення кодексу канонічного права та заслужений історик -дослідник. о. Протоархимандрит Великий приїхав з Риму до Канади і ЗДА з метою перевести інспекцію василіянських монастирів.

Відділ НТШ у Ванкувері використав нагоду і запросив достойного гостя, дійсного члена НТШ, щоб на зорганізованій сесії розповів про свою дослідну і видавничу працю в Римі.

В доповіді о. Великий схарактеризував безліч проблем з ділянки історіографії. Сьогодні головна наукова праця доповідача, це перегляд документів римсько - ватиканських архівів. Під час перегляду архіву ,доповідач вишукує і винотовує всі події, які відносяться до історії України загально, а зокрема зв'язків греко - католицької і православної церкви з Ватиканом і фільмує, чи іншими технічними способами увіковічнює найважливіші акти для потреб істориків та наукових дослідників.

Ватиканський архів включає історичні матеріяли від 890-го року до теперішніх часів. Як відомо, цей архів був секретний до часу понтифікату папи Льва XIII, і у 1881 р. віддано його до публічного ужитку з обмеженням, що документи з найновіших сто років залишаються таємними з деякими виїмками. Власне о. Великий одержав вийнятковий дозвіл користуватися одною категорією тих ще секретних актів (листами й оголошеннями папів) до біжучого часу.

Перша серія записок монашого чину Василія Великого бере свій початок у Львові 1924 р. і до 1941 р. було видано під керівництвом о. д-ра Скрутеля шість томів. Теперішня II-га серія зачинається по другій світовій війні та складається з трьох частин: перша, під назвою „Твори", включає 19 праць різних авторів, останньою видніє праця Н. Полонської-Василенко (Мюнхен 1964 р.). Друга частина — це властиві записки монашого чина Василія Великого і від війни досі видано 8 томів.

Третя частина II-ої серії записок складається з документів римських архівів, що відносяться до історії Східньої Европи, спеціяльно до України і Білорусі. Ці документи сортовані не хронологічно, але за авторами, чи інституціями від яких походять. Досі видано таких документів 37 томів великого формату в середньому по 330 сторін друку, а ще приблизно стільки приготовляється до друку.

По перегляді своєї наукової діяльности в Римі, перейшов о .настоятель до оригінальних спостережень архівних документів, що відносяться до української історії, головно до козацької доби. Завважив, що від XVI-XIX століття одиниці на важніших постах в західній і середній Европі краще знали і розуміли положення на Сході, чим тепер. Тоді уважали козаків незаступимою обороною европейської цивілізації і заступалися за ними та за поодинокими козацькими провідниками перед польськими властями. Папські нунції обороняли греко-католицьку церкву перед пропозиціями її скасувати польськими властями. Такий важливий, мало відомий інцидент ставея за гетьмана Виговського. Між іншими думками, на підставі архівних документів, доповідач заперечив антисемітизм в Україні в часах Хмельниччини, поза спорадичними, економічного характеру суперечками.

По доповіді відбулася довша дискусія та запити, брали участь: д-р Лазорко, М. Татарнюк, О. Ільницький, М. Гумений, д-р М. Гуцуляк і нижче підписаний.

Доповідач закликав українські інституції і жертвенних людей фінансово підтримати його працю.

30 присутніх осіб висловили признання о. Великому за його доповідь і наукову працю та при тій нагоді присутні пані на чолі з п. Я. Татарнюк задумали купити 12 томів документів з римських архівів, а іменно листи нунціїв, які являються причинком до історії України, та передати університетові Британської Колюмбії.

Р. Громницький

ОСТАННІЙ ВЕЧІР

Посмертна згадка в першу річницю смерти Христини Радьо, яка згинула в автовій катастрофі зі своєю сестрою Вірою.

Так скоро час пливе, що тяжко повірити, що це вже рік . . . Довгий, тяжкий рік без Христини . . . Здається, що це тільки вчора: останній вечір з Христиною, — вістка про страшну трагедію — нечутливість — похорон, все те, як у сні переходить нам перед очима і не віриться Але дійсність нам каже, що це справді сталося і що Христі між нами вже не має — тільки, як з тим погодитися? Все так дуже хочеться вірити, що вона десь недалеко і що зараз вернеться, усміхнеться, заговорить і все буде, як було перед тим.

Христя — струнка, з довгим ясним волоссям, веселий усміх, з добрим словом для всіх. Її гарне личко нам так часто являється і зникає у вічність.

Як можна нам забути той останній вечір з Христиною? П'ятниця, 14-го червня 1963 року — ми стрінулись іти на Молебень до Серця Христового. По Молебні йдемо до Наді і даємо імпровізований концерт, ще нам так ніколи не співалося, як того вечора. Опісля ідемо на наше традиційне морожене. Вертаючи додому журимося, що вже пізно, а Христя, як ніколи, вперлася, що ми ще мусимо їхати цього вечора до неї і подивитися на її білу сукню, яку вона дістала на баль градуантів. Побачивши Христину в довгій білій сукні, ми мовчки вдивлялися в неї, бо ще не бачили, щоб Христя так гарно виглядала. Не знаємо, що це було, чи чар того вечора, чи щось таке, що не можна описати. В тій хвилині ми наче бачили Христину вперше. Ще поговорили про завтрішній виїзд на оселю СУМА на Свято Героїв і попрощалися — на віки . . . Поцілувала нас Христя на прощання, та тепер здається, що хотіла і нам приблизити „кусник неба", до якого так скоро поспішила.

Уже минає рік . . . Пережили ми всі пори року без Христини — як тяжко, де б ми не були, щоб не робили, Христі дух все був між нами. Бо якже можемо іти на сходини, на проби хору чи танців, як можна пригадати собі сумівські табори та здвиги без Христини? А школу, відбиванку, Маланку, коляду? Цілий цей рік вона була з нами, а її весела усмішка являлася в несподівані хвилини, тоді коли нам найбільше було її потрібно. Вона буде жити з нами в кожній день в кожній хвилині, бо Христя залишила нам щось таке, щось невмируще — любов. Навіть між вірними подругами цю любов не все можна висловити чи описати, але вона жиє і ми нею ділимося. Її не зломить ніяка сила — навіть смерть!

Найближчі подруги

Надя і Ірка

З Родиною, з Побратимами Братства Українських Січових Стрільців, з Воїнами Галицької Армії та з Українським Громадянством

ділюся сумною вісткою: —

дня 26-го червня 1964 року, на 66-му році життя, упокоївся у Бозі, прийнявши Найсвятіші Тайни

Володимир ГІРНЯК

колишній Український Січовий Стрілець, старшина УГА, в останніх роках службовець Централі Українського Конгресового Комітету в Ню Йорку.

ПАНАХИДИ відбудуться в 8-ій годині вечора в суботу 27-го і в понеділок 29-го червня 1964 року в похоронному заведенні Петра Яреми при 7-ій вул. ч. 129 Е.

ПОХОРОНИ у вівторок, 30-го червня 1964 р. в 8-ій годині ранку із того ж заведення до Церкви св. Юрія при 7-ій вулиці, де буде відправлена Служба Божа і Панахида, а звідтіль Тлінні Останки будуть перевезені на Філядельфійський цвинтар Факс Чейс на місце Вічного Спочинку, побіч братів Покійного.

Дружина — ГАЛИНА НОСКОВСЬКА-ГІРНЯК

Ділимося сумною вісткою, що дня 24-го червня 1964 року несподівано упокоївся в Бозі, наш Найдорожчий

МУЖ, БРАТ, БАТЬКО, ЗЯТЬ, ТЕСТЬ і ДІДО

БЛ. П. ДИР.

ГРИГОРІЙ МАСНИК

Покійний народжений 10-го травня 1904 року в Золочеві на Україні. В ЗДА жив в Шикаго від 1949 року.

Похорон відбувся 27-го червня 1964 року з похоронного заведення Музики, при 2151 W. Chicago Avenue на кладовище св. о. Миколая в Шикаго.

В смутку, горем прибиті:

ОЛЬГА — дружина
ІГОР та СТЕПАН — сини
ОЛЬГА та НАТАЛІЯ — невістки
ОЛЕКСАНДРА, ТАРАС, КАТЕРИНА, ЮРІЙ — внуки
та численна ближча і дальша родина

ХАЙ АМЕРИКАНСЬКА ЗЕМЛЯ БУДЕ ЙОМУ ПЕРОМ.

Ділимося сумною вісткою з Рідними і Знайомими, що в четвер, 25-го червня 1964 року в Шикаго, з Волі Всевишнього, у 76-му році життя, відійшла від нас у Вічність, заосмотрена Найсвятішими Тайнами, наша Найдорожча

ДРУЖИНА, МАМА, СЕСТРА, БАБУНЯ і ПРАБАБУНЯ

Олена з Пашковських ЮРКЕВИЧ

ПОХОРОНИ відбудуться у вівторок, 30-го червня 1964 року в Шикаго, о год. 9-ій ранку із похоронного заведення Музика і Син, 2157 West Chicago Ave. до греко-католицької церкви св. Йосифа при 5500 N. Cumberland Ave., а відтак на католицький цвинтар св. о. Николая.

Горем прибиті:

ЮЛІЯН ЮРКЕВИЧ — муж
ВІРА і д-р АХІЛЬ ХРЕПТОВСЬКИЙ — дочка і зять
інж. ЮРІЙ і УРШУЛЯ ЮРКЕВИЧІ — син з дружиною
син ТЕОФІЛЬ ЮРКЕВИЧ з Дружиною
сестра ВОЛОДИМИРА ПОПКО з Родиною
брат РОМАН ПАШКОВСЬКИЙ з Родиною
сестра МАРІЯ МОРОЗ
сестра ЮЛІЯ МОХНАЦЬКА
внуки і правнуки

З глибоким жалем ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що дня 24-го червня 1964 року, по трагічнім випадку відійшов у Вічність з Волі Всевишнього наш Найдорожчий

СИН, БРАТЧИК, ВНУК, ПРАВНУК і СЕСТРІНОК

3-ЛІТНІЙ

ДАНИЛКО ЧОРНІЙ

ПАРАСТАС відбувся в п'ятницю, 26-го червня 1964 року о год. 8-ій веч., а в суботу 27-го червня 1964 р. **ПАНАХИДА** о год. 9-ій ранку в похоронному заведенню П. Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОННЕ БОГОСЛУЖЕННЯ відбулося в суботу, 27-го ц. м. о год. 9:30 ранку в церкві св. Юра в Ню Йорку, а відтак Тлінні Останки були перевезені на цвинтар св. Реймонда, Бронкс, Н. Й.

Тяжким горем прибиті:

родичі — ЛЮБА й ЄВГЕН ЧОРНІЙ
братчик — КОРНИЛКО
бабуся і дідусь — ЗЕНЯ і ОСТАП БАРАН з сином АНДРІЄМ
прадідусь — о. ДМИТРО МИГОЦЬКИЙ
і вся Рідня

З огляду на те, що останнє число „Свободи" вийшло з друку скоріше через Відкриття Пам'ятника — це повідомлення опізнене.

Ділимося сумною вісткою з Рідними і Знайомими, що в середу, 24-го червня 1964 року, в наслідок бурі, згинув в катастрофі наш Найдорожчий

МУЖ, ТАТО і БРАТ

бл. п. СЕМЕН ҐОМУЛКА

родом з Лемківщини, проживши 45 років.

ПАНАХИДА — в неділю, 28-го червня 1964 р. о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Насевичів, 109 E. Tabor Rd., Philadelphia, Pa.

ПОХОРОН — в понеділок, 29-го червня 1964 року о год. 8-ій ранку з того ж похоронного заведення до церкви св. Йосафата, опісля на цвинтар на Факс Чейс.

Безмірним горем прибиті:

дружина — АННА
донька — ОКСАНА
син — ІВАН
два брати і сестра в Краю

Пригнічені сумною вісткою про те, що з Волі Всевишнього, передчасно відійшов у Вічність, наш Дорогий Приятель і Спонзор, визначний Скульптор

св. п. проф. Сергій Литвиненко

висловлюємо наш невимовний жаль Дружині Покійного, дорогій п. Надії і шлемо наше глибоке співчуття.

Д-р Василь Дмитріюк з дружиною Олександрою
Інж. Володимир Дмитріюк з дружиною Мирославою і дітьми
Таїса Потієнко з мужем Юрієм і дітьми
Проф. Ольга Левицька
Інж. Іван Гнойовий
Всі з Бофало, Н. Й.

Замість квітів на свіжу могилу Дорогого і Незабутнього

проф. СЕРГІЯ ЛИТВИНЕНКА

дол. 15.00 на потреби УМХС у Мюнхені

складають

Люба і Іван МОСЕВИЧ

Замість квітів на свіжу могилу Дорогого і Незабутнього

сл. п. проф. СЕРГІЯ ЛИТВИНЕНКА

25.00 дол. на Фонд Допомоги старим і немічним мистцям

складають

Лідія ДОЦЕНКО
Ольга ДЯДИНЮК

МАСОВА КУЛЬТУРА

Закінчення зі стор. 2-ої

Д. Різманом, „самотньої товпи", що в погоні за щастям і життьовою насолодою загубила себе. Навіть у такій ділянці, як вільна творчість, де вплив масової культури найбільше руїнницький, дошукуються вони познак кращого.

Цікаві з цього погляду думки польського соціолога Вількановича: „В початковому процесі продукція викликає не так заник, як деяку нівеляцію і обмеження творчости. Але швидко, з огляду на свою масовість та конечність шукання масового відбору, виявляється, що постає потреба новости, оригінальности. І в міру зросту продукції одночасно зростає запотребування на творців, що творять такі речі, які мають вигляд здобутя ринок. А все ж круг творців і способів схоплення мусить постійно поширюватися.

„В масовій культурі існує тенденція до елімінації творів надто елітарних, але поруч того діяння нівелюючого існують деякі діяння індивідізуючого й побуджуючого характеру. Діється це внаслідок різнородности культурних продуктів, а рівночасно внаслідок того, що в рямцях масової культури містяться також архітвори. Деяка частина клясичної літератури осягнула тією дорогою незвичайно широкий круг діяння. Продуцентам масової культури зовсім байдуже, який товар кидають вони на ринок, аби тільки той товар вхопив покупця. А тому, що їм байдуже, вони не мають ніяких пересудів і, якщо комусь прийде думка, що з Платонових „Діялогів" можна зробити „бестселлера", то видадуть Платона у величезному накладі. І, що найдивніше, передбачування часто здійснюються, і ринок нотує „бестселлери", які не мають нічого спільного з популярною, розривковою культурою".

А втім, годувати покупця самим солодким матеріялом з „гепі ендами" не можна вічно. Дисонанс між „гепі ендом" і дійсним життям мешканців сучасного Олімпу стає щораз більш очевидний. Звідси і сам ідеал починає ламатися. І звідси до масової культури закрадається первень трагедії, якого дотепер так дуже оминано. Так, отже, історії Дикого Заходу і Кафка починають дещо зближатися"...

Гр. Скит

В уряді відбувається дискусія над заходами в боротьбі з куренням

Вашингтон. — Під час конгресових свідчень різних федеральних аґенцій виявилося, що відносно шкідливости тютюну для здоров'я немає ще одостайної думки. Дискусія показує, що в урядових колах не знають, який саме закон треба видати про тютюнові вироби. Перший свідок, головний лікар ЗДА д-р Лютер Террі, з Департаменту здоров'я, освіти і добродійности, заявив Сенатській Торговельній Комісії, що тютюнові продуценти повинні друкувати остереження про шкідливість тютюну на пачках цигарок і на картонових коробках з цигарками. Він висловився також за тим, щоб був створений спеціяльний відділ, який реґулював би рекляму тютюнових виробів. Торговельна Комісія має вже до розгляду 10 законопроєктів, що стосуються наліпок - попереджень про шкоду для здоров'я і реклями тютюнових виробів. Д-р Террі сказав, що його департамент тепер ще не може ні затвердити, ані відкинути ті законопроєкти.

ЄРЕЙ, ПРИЯТЕЛЬ НАРОДУ

(Над могилою о. Олександра Луцева)

На початку цього року підписаний відвідав цвинтар на Факсчейсі у Філядельфії, та зі смутком у серці звернув свої кроки в напрямі свіжо засипаної могили о. О. Луцева.

Побачив я провізоричну табличку з написом ймення покійного, а перед нею зелений вінок з багряними квітами.

І над тою могилою починають мої думки кружляти довкола недавнього минулого. Ті, які мали нагоду ближче пізнати О. Луцева, полюбили його та цінили високо.

15 років тому вірні української церкви св. О. Миколая у Філядельфії стрінули нового священика, недавно прибулого іміґранта, який ранніми годинами в будні, а під час неділь та свят, дещо пізніше, побожно і зі скупченням духа молився Богові і приносив Безкровну жертву.

Він не був у нас ані парохом, ані сотрудником, лиш дістав був від своєї влади право відправляти Служби Божі та слухати сповідей... Про дальші зайняття він не старався і не хотів того. Бо вже тоді його струнка, хоч дещо похила постать двигала на своїх раменах більше як сім хрестиків трудолюбимого, часами й важкого життя, присвяченого для спасіння людських душ. Був він і таким священиком, який узяв на свої плечі також тягар політичної, культурної й економічної боротьби за права та розвиток свого народу, дарма, що при тому зносив переслідування ворожих урядів та осіб, дарма, що треба було деколи й довше посидіти за в'язничними ґратами.

Це не був припадок, що О. Луців, у своїй молодості, аж три роки служив старшиною в австрійському війську... Він міг там осягнути, при своїх здібностях, високій культурі духа, та виїмятковому способові з'єднування собі прихильности окруження та своїх зверхників, високу військову позицію. Але така кар'єра, хоч блискуча, не відповідала його скромній, одуховленій вдачі. Він зрезиґнував із неї, перекував меч на хрест, щоб стати священиком, а повірені йому душі вести у бій за щастя на землі та за найвищу нагороду в небі.

Він зголосився кандидатом до духовного стану, вступив на теологічний виділ львівського університету, перебував весь час студій у духовній семінарії, всі іспити здав з відзначенням.

І здавало б ся, що та обставина повинна б була збудити амбіцію молодого теолога віддатися вищим теологічним студіям, та осягнути високу позицію серед нашої церковної верхівки. Але вроджена скромність молодого вихованка не шукала за почестями. Його серце рвалося йти на службу простому народові, йти в гущу українського населення, щоб стати для своєї пастви всім тим, чого час та обставини від священика патріота вимагали б.

По укінченні богословських наук він одружився з Ольгою Партицькою. 1909 р. прийняв єрейські свячення з рук Митрополита Андрея. Але не довго перебуває у львівській архідієцезії, бо потреба вимагала перенестися до станиславівської дієцезії.

По короткім побуті в Жукотині осінню 1913 р., духовна влада перенесла його до Микуличина на пароха. І там безперервно виконував свої душпастирські обовязки 33 роки, аж до травня 1944. р., коли за дозволом своєї духовної влади, враз із ріднею, та по втраті своєї дружини, пішов у мандрівку назустріч невідомій долі. Якийсь час перебуває в Австрії, де не відмовляє духовної помочі нашим скитальцям та в ім'я Боже піддержував їх на дусі.

Як добрий батько він ревно старався придбати високу освіту своїм дітям, упорядкував парохію, при чому руководився великим вирозумінням для людських хиб і слабостей.

З уродження обдарований гарним голосом та проповідницькими здібностями і музичним талантом, грав гарно на скрипці. Вже тут, на еміґрації інтересується музичними імпрезами, а його найстарший внук завдячує його заохоті гарні успіхи у грі на фортепіяні.

До його парохії належали чотири села з церквами та школами, а одно з них було значно віддалене.

Але верховина, зі своїми чудовими плаями, лісами, скелистими горами, серед яких, мов гнізда ластівок, причіплені були гуцульські хижі, крім весняної та літньої поезії, задавала місцевому пароховi багато труду. Зима, хуртовина, буря з громами, що ялиці вивертає, а священик мусить їхати верхом, часами в зимі з'їжджати саньми стрімголов між скелями вниз — часто приходилось йому йти пішки плаями, вертепами, понад рвучкими потоками, нераз по кілька миль, щоб відвідати хорого, або й декого похоронити. Треба було мати високе почуття обов'язку, сильне здоров'я, надзвичайну відвагу та опанування.

Хто знав о. Луцева, не дивувався, що на його єрейські похорони зійшлися були, крім блихчої та дальшої родини, у великій кількості священики, та не лиш чільні представники філядельфійської та околичної української громади, але також з усіх сторін, куди лиш доходила вістка до гуцулів, бувших парохіян покійного, й вони прибули на той сумний день сюди. А в церкві та на цвинтарі, чути було не лиш плач, але й важкий стогін, який плакати не давав.

А на кладовищі, при супроводі невиносимої бурі з обильним дощем, виступив зі словом його бувший парохіянин з Ямного, М. Німчук. Хоч серце стискав йому плач, зворушливими словами малював постать свого пароха. І вийняв приготовану землю, привезену з рідної верховини, та половину її пригорщею кинув на домовину.

А вітер колишне цвинтарними деревами, хилить їх додолу... І здається нам, що той сумний вітер приносить до нас стогін рідної землі, ледви чутний звук верховинної трембіти, плач полишених на рідних землях його духовних дітей.

По похоронах зібралися священики і много друзів та приятелів того, що відійшов, приятелів його осиротілої рідні, та свояків, щоб ще раз при прощальній тризні спімнути улюбленого батька, брата, стрийка, та духовного пастиря неодного з-поміж нас.

По коротких прощальних словах автор цих рядків закінчив сходини о. декан Харина, який від імени Митрополита, своїм та духовенства, згадав щиро про незабутню постать нашого єрея, та зложив рідні вирази щирого співчуття...

Вісімдесят сім років праведного і трудолюбивого життя дарував був йому Господь. І ось бачить він сяюче лице свого Творця і радується, що знайде вічний супокій в долині краси та ніжної прохолоди...

Д-р М. Рибак

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

Немає навіть обкраяного...

„Якось я завітав до нашого обласного Будинку народної творчости. Хотів переглянути журнал „Народна творчість і етнографія"... І яким же здивуванням була для мене відповідь, що такого журналу (у Житомирі) „не виписують". Репертуар гуртків художньої самодіяльности має складатися з нових народних пісень, танців, обрядових картин. Та звідки ж про них довідаються працівники обласного Будинку народної творчости, якщо вони не мають такого чудового посібника, як журнал „Народна творчість і етнографія"?" („Радянська Культура" з 14 червня, — подаємо без оцінки того єдиного в Україні журналу, що змістом далеко відбігає від української народної творчости).

У Львові

Під час будівництва нового житлового дому робітники знайшли в землі бомбу. Її витягли і за містом зірвали. Подаємо, за „Радянською Україною" з 14 червня, прізвища „львов'ян", які знешкодили бомбу: А. Радіо, М. Киричайло, О. Прохоров... А бомбу знайдено „тут, між львівськими вулицями Кутузова і Радіщева".

Володимир Крушельницький

(Посмертна згадка)

св. п. Вол. Крушельницький

18 травня несподівано відійшов від нас довголітній фінансовий секретар 94 Відділу Укр. Нар. Союзу, ім. о. Маркіяна Шашкевича, в Гемтремку, Миш., бл. п. Володимир Крушельницький.

Народився він 18 листопада пов. Підгайці Західньої України. До Америки прибув він вперше 1914 року, але внедовзі, після смерти першої своєї дружини, виїхав назад до краю, де вдруге одружився. В 1923 році вернувся до Америки разом з дружиною Розалією та поселився в Балтиморі, Мериленд, де і вступив до 81 Відділу Укр. Нар. Союзу, Братства св. Петра і Павла.

В 1926 році переїхав він до Дітройту і тут 21 серпня цього самого року, вступив з переступним листом до 94 Відділу УНС ім. о. Маркіяна Шашкевича, в Гемтремку.

По приїзді до Дітройту відразу взявся до союзової праці, в від 1929 року, коли вперше вибрано його до Управи Відділу 94 УНС, інтенсивно працював для добра згаданого Відділу і Укр. Нар. Союзу, та при цій союзовій праці несподівано помер.

Покійний був кілька разів фінансовим секретарем Відділу, його рекордовим секретарем та головою і членом Контрольної Комісії, як рівнож членом Управи Окружного Комітету УНС. Входив також в склад Ювілейних Комітетів, що займались улаштовуванням імпрез, зв'язаних з річницями Укр. Нар. Союзу, Укр. Щоденника „Свобода" та 94 Відділу. Кілька разів був делеґатом на конвенцію Укр. Нар. Союзу.

До 94 Відділу УНС приєднав чи не найбільше число членів, за що був нагороджений Відзнакою Клюбу Заслужених Союзовців, як також Срібною Медалею о. Грушки. Крім цього належав до різних громадських установ і орґанізацій і всі свої обов'язки виконував з посвятою, за що всі його любили і поважали, як зі старшої так і нової еміґрації.

Нехай тих кілька коротких слів буде грудкою землі на свіжу могилу бл. п. Володимира Крушельницького, а його муравлина праця хай буде для нас заохотою до дальшої праці для добра Відділу і Укр. Нар. Союзу.

Микола Кончак

Замість надмогильного слова

Бл. п. Юрій Копистянський

Сумним відгомоном пронеслась вістка, що вечором 11-го червня, перестало битися струджене серце св. п. Юрія Копистянського.

З огляду на це, що стан мого здоров'я не дозволив мені попращати Тебе, Дорогий Мій Брате над Твоєю могилою, хочу отією дорогою сповнити свій братній обов'язок.

Хочу попращати Тебе не лиш, як старшого й єдиного та доброго брата, але і як вірного Друга, доброго мойого учителя суспільно - громадського й політичного життя.

Пам'ятаю цю радість восьмилітнього юнака з крісом, в строї воїна молодої Української Держави в рідних Лютовиськах.

Відчуваю досьогодні той жаль, коли то кілька літ пізніше Тебе насилу забирали до ворожого, польського війська.

Незабутньою на все є для мене хвилина, коли на Твої руки я складав присягу революціонера - підпільника.

Пізніше Ти орав сусп.-громадський переліг рідної Лютовеччини, опісля Добромильщини й Ярославщини. За це літами просидів Ти в польських тюрмах, завершуючи Березою Картуською.

Ти був моїм інструктором і шефом не лише підпільного життя, але й перших моїх кроків на кооперативній ниві Ярославщини.

Не легко прийшлося Тобі покидати Рідні Землі, стареньку Маму, не легко прийшлося Тобі пробиватися крізь тверде життя на вільній землі Вашинґтона.

Тяжка, непосильна праця на життя зломила Твою, колись невичерпану енергію, і навіки припинила ритм биття Твойого доброго серця.

Прощай, Дорогий Брате!

Хай чужа земля буде Тобі легкою!

Твій брат Андронік з родиною.

Петро Пелех

(Посмертна згадка)

9-го червня відійшов у вічність сл. пам. Петро Пелех, член Тов. Запорозька Січ, 325 Відділ УНСоюзу в Брукліні, Північ, проживши 73 роки спокійного самотного життя. Залишив тільки брата в Канаді та велике число приятелів і знайомих.

Народився в селі Пархач, Сокальського повіту, Західня Україна. До ЗДА прибув ще перед першою світовою війною молодим юнаком, осів у Брукліні і тут прожив ціле життя. Був щирим жертводавцем на народні і релігійні цілі та працював при Українськім Народнім Домі та, як щирий парафіянин жертвував на школу, що вибудовано при церкві св. Духа. Помер несподівано вночі з 6-го на 7-го червня, розмовляв ще з приятелями в УНДомі в навечер'я своєї смерти.

Похоронений на цвинтарі св. Йоана в Брукліні. В похоронних обрядах, які відправив парох о. декан Володимир Андрушків, взяли участь члени Т-ва „Запорозька Січ". о. декан Андрушків попрощав його від парохії та бруклинської громади, члени якої шанували й любили покійного Петра Пелеха.

Вічна Йому Пам'ять!

Уряд Т-ва „Запорозька Січ", 325 Відділ УНСоюзу

Посмертні згадки

ВОЛОДИМИР КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ, член 94-го Відд. УНСоюзу в Гемтремк, Міш., помер 18-го травня 1964 р. Покійний народ. 1895 р. в с. Сапова, пов. Підгайці, Україна. До Америки прибув 1914 р. а до УНС вступив 1926 р. Був членом управи та Конт. Комісії Відділу. Залишив у смутку дружину Розалію, 2 дочки, 3 сестри: Катерину в Україні, Марію в Польщі, Емілію в ЗДА, 2 братів: Юліяна і Іллю і 5 внуків. Похорон відбувся 21 травня 1964 року з похор. заведення до укр. кат. церкви Непорочного Зачаття, при участі родини, членів Відді, знайомих і приятелів, а відтак на цвинтар Mt. Olivet.

Вічна Йому Пам'ять!

Т. Майструк, секр.

ОЛЬГА БЕНДЮК, членкиня С-ва Неп. Зач. Пр. Діви Марії 290 Відд. УНСоюзу в Куртіс Бей, Мд., померла 4 червня 1964 р. на 58 році життя. Покійна походила з с. Зарваниця, пов. Підгайці, Зах. Україна. Полишила в смутку мужа Михайла, сина Олега, дочки: Ярославу, Надю і зам. Марію, брата Петра і батька в Зарваниці. Похорон відбувся 8 червня 1964 р. з похоронного заведення до укр. кат. церкви св. Петра і Павла при участі родини, членів С-ва, приятелів і знайомих, а відтак на цвинтар св. Марії у Факс Чейс, Па.

Вічна Їй Пам'ять!

М. Іванюк, секр.

АННА СОКІЛ з дому Пелех, вдова по бл. п. Кирилові Сокіл, членкиня 385 Відд. УНС в Міннеаполіс, Мінн., народжена 1898 р. в с. Добрачин, пов. Сокаль, Зах. Україна, померла 25-го квітня 1964 р. в Міннеаполіс, Мінн. До УНСоюзу вступила 1933 р. Полишила в смутку дочку Катерину, синів: Павла та Михайла і багато приятелів.

Вічна Їй Пам'ять!

Яр. Карп'як, секр.

КУНЕГУНДА СЛИВАР, членкиня Т-ва ім. Т. Шевченка 484 Відд. УНСоюзу в Ютиці, Н. Й., померла 15 травня 1964 р. на 69-му році життя. Покійна залишила у глибокому смутку чоловіка Василя, дочку Галину, блищу й дальшу родину. Похорон відбувся 19-го травня 1964 р., при участі родини і знайомих.

Вічна Їй Пам'ять!

В. Запаранюк, секр.

ТАРЗАН, ч. 5258. Тубілець промовив...

Білі люди дбайливо, але поспішно, звільнили тубільця... Бож Тарзан пізнав в нім представника браконьєрів слонової кости!

— Чому це зроблено? — питався мавполюд, ніжно піклуючися воїном.

Тубілець невиразно й тихо промовив. — З вашої причини... Він мене покарав за те, що я вас не вбив!